

Yerel Yönetimlerin Perspektifinden Zonguldak'ın İlçelerinin Alternatif Turizm Potansiyellerinin ve SWOT Analizlerinin Karşılaştırılması

A Comparative Analysis of Alternative Tourism Potentials and SWOT Analyses of Zonguldak Districts from the Perspective of Local Governments

İhsan KAZKONDUR¹ , Şule KIYICI² , Şeyda BÜKRÜCÜ KAZKONDUR³

öz

Küresel çapta yükselen bir eğilim olan turizm ve alternatif turizm faaliyetleri, yerel kalkınma süreçlerinde önemli bir katalizör görevi görmektedir. Bireylerin özellikle alternatif turizm türlerine artan ilgisi, yerel yönetimlerin kalkınma dinamiklerini de etkileyen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm sektörünün kalkınma üzerindeki olumlu etkileri yaygın olarak kabul görse de Venedik ve İspanya gibi popüler destinasyonlarda gözlemlenen olumsuzluklar, sürdürülebilirlik ve toplumsal kabulün önemini ortaya koymaktadır. Bu yüzden de yerel paydaş olarak yerel yönetimlerin alternatif turizm türlerine olan bakış açısı turizmin bölgede gelişmesi için önem arz etmektedir. Bu çalışmada yerel yönetimler olarak belediyeler (Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçe) ile görüşülmüş ve belirlenen bölgelerin turizm potansiyelleri noktasında SWOT analizleri yapılarak karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada, Zonguldak ilinin alternatif turizm potansiyeli, nitel araştırma yöntemlerinden yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak incelenmiştir. Araştırma bulguları, Zonguldak'ın alternatif turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu, ancak bu potansiyelin etkin bir şekilde değerlendirilmediğini göstermektedir. Yerel paydaşların turizm faaliyetlerine aktif katılımının sağlanması, bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin tanıtımının güçlendirilmesi ve alternatif turizm rotalarının oluşturulması, bölgenin turizm sektöründe rekabet avantajı elde etmesini sağlayabilir. Çalışma kapsamında, yerel paydaşlara yönelik eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin düzenlenmesi, yerel halkın turizm gelirlerinden pay alması, dijital pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi, festivaller ve etkinlikler düzenlenmesi, markalaşma çalışmaları, altyapı ve üstyapı geliştirme ve sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanması gibi öneriler sunulmaktadır. Bu önerilerin hayata geçirilmesi, Zonguldak'ın alternatif turizm potansiyelini harekete geçirerek, bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Zonguldak, Alternatif Turizm, SWOT, Turizm Potansiyeli

ABSTRACT

Tourism and alternative tourism activities, which are a rising trend globally, act as an important catalyst in local development processes. The increasing interest of individuals, especially in alternative forms of tourism, is a phenomenon that also affects the development dynamics of local governments. Although the positive effects of the tourism sector on development are widely recognized, the negative impacts observed in popular destinations such as Venice and Spain reveal the importance of sustainability and social acceptance. Therefore, the perspective of local governments as local stakeholders towards alternative tourism types is important for the development of tourism in the region. In this

¹ **Corresponding Author:** Asst. Prof. Dr. İhsan KAZKONDUR, Zonguldak Bulent Ecevit University, ihsan.kazkondur@beun.edu.tr, 0000-0002-5581-5835

² Asst. Prof. Dr. Sule KIYICI, Zonguldak Bulent Ecevit University, sule.kiyici@beun.edu.tr, 0000-0002-5200-7226

³ Lec. Seyda BUKRUCU KAZKONDUR, Zonguldak Bulent Ecevit University, seydabukrucu@beun.edu.tr, 0000-0002-1170-317X

study, municipalities (Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli and Zonguldak Central district) were interviewed as local governments and SWOT analyzes were made and compared in terms of tourism potentials of the determined regions. In this study, the alternative tourism potential of Zonguldak province was examined using face-to-face interview technique, one of the qualitative research methods. The findings of the research show that Zonguldak has a significant potential for alternative tourism, but this potential has not been effectively utilized. Ensuring the active participation of local stakeholders in tourism activities, strengthening the promotion of the natural and cultural values of the region, and creating alternative tourism routes can provide the region with a competitive advantage in the tourism sector. Within the scope of the study, suggestions such as organizing training and awareness-raising activities for local stakeholders, ensuring that local people get a share of tourism revenues, developing digital marketing strategies, organizing festivals and events, branding activities, infrastructure and superstructure development, and implementing sustainable tourism policies are presented. The implementation of these recommendations can contribute to the sustainable development of the region by mobilizing the alternative tourism potential of Zonguldak.

Keywords: Local Governments, Zonguldak, Alternative Tourism, SWOT, Tourism Potential

GİRİŞ:

Dünyanın hızla gelişen hizmet ekonomisinde bir sektör olarak yer alan turizmin, işsizliği azaltması, yerel halkın yaşam standartlarını iyileştirmesi, ekonomik büyümeyi ve sosyal refahı desteklemesi nedeniyle önemli bir ticari faaliyet alanına dönüştüğü görülmektedir (Ngoc vd., 2023:1). Turizm faaliyetleri; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde istihdam ve gelir artışı, döviz girişi, yabancı sermaye yatırımlarının çoğalmasa gibi birçok alanda, ülkeye önemli ekonomik katkılar sağlamaktadır. Dünyada hızla gelişme gösteren turizm hareketleri, Türkiye'de de gerek makro çapta ekonomi politikaları çerçevesinde gerekse mikro çapta hızla büyüme göstermektedir. Bunun yanında; turizm, sosyokültürel değişimi sürüklemesi, ekonomik refah artışıını geniş halk kitlelerine yayması ve bölgelerarası dengesizliğin giderilmesine sağladığı etkilerle de toplumlara sosyal boyutta katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda, yerelde turizm kaynaklı artı değerler oluşturulabilmesi için, merkezi hükümet, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, mesleki kuruluşlar ve bölge halkı tarafından turizm faaliyetlerinin sahiplenilmesi gerekmektedir (Negiz ve Akman, 2011:773-774). Turizmin bölgesel gelire sağladığı katkılar nedeniyle, hükümet ve toplum arasında koordinasyona ihtiyaç duyulmakta ve her iki kanadında turizm konusuna odaklanması beklenmektedir (Hahury vd., 2023:1).

Dünyada turizm faaliyetlerindeki gelişmenin artarak devam etmesi ve bununla birlikte turizm potansiyeline sahip ülkelerin yaptıkları çalışmalar, onların turizm pastasından aldıkları payları arttırmaktadır. Ülkelere artan seyahat talebi ve buna bağlı olarak elde ettikleri gelir artışı, altyapı yatırımlarına olan ihtiyacı doğrudan etkilemekte ve aynı zamanda sağlık ve güvenlik alanlarında iyileştirmeler yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu yapılan yatırımların tamamı turizmin gelişmesinde önem arz eden faktörler arasında yer almaktadır. Bu yönden bakıldığında, Türkiye sahip olduğu stratejik konumu ile avantajlı bir ülkedir. Hem sahip olduğu deniz-kum-güneş üçlüsü ile hem de kültürel değerler ve doğal kaynaklar açısından ülkenin turizm sektöründen elde ettiği gelirler artmakta ve dünya turizminden aldığı pay büyümektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, 2024 yılının ilk yedi ayında Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turist sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre %8,27 artarak, 28 milyon 978 bin kişiye ulaşmıştır. Bu veriler, yıl sonu için hedeflenen 60 milyon turist sayısına ulaşma yolunda olumlu bir ilerleme kaydedildiğini göstermektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). Aynı zamanda Türkiye yedi farklı coğrafi bölgeden oluşmaktadır. Bu yedi bölgenin farklı yapıları sebebiyle de Türkiye şanslı bir ülke olup; güzel bir cazibe merkezi olarak görülmektedir (Uluslan ve Batman, 2010:244).

Türkiye sahip olduğu tüm özelliklerine rağmen, daha çok kıyı turizmi ve deniz-kum-güneş üçlüsü ile anılmaktadır. Bu durum; ülke içinde deniz, kum ve güneş turizminin daha çok tercih edildiğini, buna karşın alternatif turizm olarak bilinen turizm çeşitlerine yeterince önem verilmediğini göstermektedir. Oysaki Türkiye'nin turizm potansiyeli açığa çıkarılarak, turizm faaliyetleri çeşitlendirilerek ülke için avantaja dönüştürülmesi son derece önem arz etmektedir (Uluslan ve Batman, 2010:245). Bunun yanında dünyada yaşanan sosyolojik değişimler ve teknolojik gelişmeler ile turistlerde farklı deneyim arayışı genel olarak turizme farklı boyutlar kazandırmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler,

özellikle sektörden elde ettikleri geliri artırabilmek amacıyla mevcut ürünleri turist talepleri doğrultusunda çeşitlendirilmekte, imkanları doğrultusunda yeni ve alışılmadık dışında turizm türleri oluşturmaktadır. Son zamanlarda yaşanan toplumsal olayların da etkisiyle kitle turizmine karşı bir çözüm olarak alternatif ya da özel ilgi turizmi ortaya çıkmıştır. Günümüzde turizm, çeşitlilik gösteren bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde çeşitlenmiştir. Geleneksel turizm anlayışının ötesine geçilerek hemen her konu veya tema, özgün turizm deneyimlerine dönüştürülebilmektedir. Bu durum, alternatif turizm türlerinin ortaya çıkışını ve yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Demier ve Hatırnaz, 2023:33). Aynı zamanda, turizm faaliyetlerinde çeşitlilik farklı turizm kurumları tarafından da desteklenmektedir. Örneğin, turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik stratejiler Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te turizmin farklılaştırılması, turizme yönelik gelişim koridorları oluşturulması, ekoturizm alanlarının tespiti gibi konu başlıkları altında toplanmıştır. Bunun yanında turizmin çeşitlendirilmesi, turizm faaliyetlerinin 12 ay süresince yapılabilmesine imkân tanıyabilecektir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007).

Bu çerçevede Karadeniz Bölgesi'nin batısında yer alan Zonguldak iline bağlı ilçelerin bünyelerinde barındırdıkları turizm potansiyeli dikkatle incelendiğinde turizm hareketlerinin pozitif yönlü bölgeye katkı sunacağı anlaşılmaktadır. Çok eski zamanlara dayanan tarihi geçmişi, ülkenin güvenli kentleri arasında yer almasına rağmen, turizm faaliyetlerinden elde edilebilecek gelirlerden istediği oranda pay alamamaktadır. İlin sahip olduğu tarihsel geçmişi ile kültürel ve doğal zenginliklerinin keşfedilmesi, bu zenginliklerin doğa, sağlık ve kongre turizm türleri açısından kullanılması ile ilin cazibe merkezi olma özelliği artacaktır. İlçelerin tüm özellikleri ve sahip olduğu güzellikleriyle tanıtımının yapılması yalnızca Zonguldak'a değil, Zonguldak çevresinde yer alan il ve ilçelere de birçok yönden pozitif katkı sağlayacaktır (Uluslan ve Batman, 2010:245).

Bu çalışmada kapsamında, yerel yönetimler perspektifinden Zonguldak'ın coğrafi işaretli ürünlere sahip olan ilçelerinin alternatif turizm potansiyellerinin ve SWOT analizlerinin tespit edilerek, ilçeler arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda örnek bölge olarak seçilen Zonguldak ilinin; Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçe belediyelerinin alternatif turizm potansiyellerinin tespit edilmesi ve 2023 Türkiye Turizm Stratejisi kriterlerine göre ilçeler arası karşılaştırma yapılması ve her ilçenin SWOT analizlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. SWOT analizi, organizasyonların iç ve dış çevresel faktörlerini sistematik bir şekilde değerlendirerek stratejik planlama süreçlerine katkı sağlayan önemli bir araçtır. Bu analiz yöntemi, organizasyonun güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek içsel dinamiklere ışık tutarken, aynı zamanda dış çevrede mevcut fırsat ve tehditleri analiz ederek geleceğe yönelik stratejilerin oluşturulmasında yol gösterici bir rol üstlenmektedir. (Özan, Polat, Gündüzalp ve Yaraş, 2015). Böylece bu çalışma, Zonguldak'ın seçilmiş ilçelerine yönelik turizm ile ilgili mevcut durum ortaya konularak hem turizm potansiyelinin geliştirilmesi hem de oluşturulabilecek yeni turizm çeşitleri açısından sorumlu olan birimlere öneri geliştirici bir özellik taşımaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde kavramsal çerçeve kapsamında; alternatif turizm kavramı, bu turizm türü içinde yer alan alternatif turizm çeşitleri açıklanmıştır. Türkiye, genel anlamda bu turizm türü potansiyeli açısından değerlendirilerek, özellikle dünyada yaşanan pandemi sürecinin alternatif turizme etkisi üzerine değerlendirilmiştir. Son olarak; yerel yönetimlerin, sorumlu olduğu bölgelerinde uygulanabilecek alternatif turizm türleri açısından, üzerlerine düşen sorumluluklardan ve konu ile ilgili yapılmış çalışmalardan bahsedilmiştir.

1.1. Alternatif Turizm Kavramı

Alternatif turizm; geleneksel turizm olarak da bilinen, kitle turizminin ve aynı zamanda şehir turizminin negatif etkilerini minimum düzeye düşürmek niyetiyle oluşturulan; yeni, farklı deneyimlerin ve turistik

ürünlerin birleştirilmesiyle meydana gelmiş bir turizm türüdür (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008:8; Ulusan ve Batman, 2010:245).

Geleneksel/kitle turizminden ayrı olarak alternatif turizm farklı bir ürün ve hizmet sunumu biçiminde açıklanmaktadır (Altınay, 1996:60; Ulusan ve Batman, 2010:245). Geleneksel turizm; turistlerin belirli bir süre için bir tur paketi satın alarak grupça ve toplu hareket ettikleri bir turizm faaliyeti olarak tanımlanırken; alternatif turizm ise geleneksel turizme tepki olarak ortaya çıkmış, insanları küçük gruplar halinde bir araya getirerek, farklı deneyimler yaşayabilecekleri alternatif bir tatil olarak ifade edilmektedir. Bu sebeple geleneksel turizm “hard-sert” turizm olarak, alternatif turizm ise “soft-yumuşak” turizm olarak görülmektedir (Tekeli, 2001:4). Alternatif turizm, günümüz turizm sektörünün vazgeçemeyeceği bir parça olarak görülmektedir (Dennison ve Buttler, 1990:163).

1.2. Alternatif Turizm Çeşitleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde sürdürülebilir turizm anlayışının kabul edilerek, ülkede istihdamın artırılması ve bölgelerin geliştirilmesinde turizm sektörünün etkili bir konuma getirilmesi amacıyla Türkiye turizm stratejisi 2023'te geleceğe yönelik ilkeler benimsenmektedir (BAKKA, 2015:100). Bu ilkeler ışığında turizm sektöründe turistlerin beklentilerinin farklılaşması, yaşanan toplumsal olayların etkisi yeni turizm türlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun yanında turizm sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmelerin kar beklentileri ve sürdürülebilir olmak amacıyla farklı arayışlara girmeleri alternatif turizm faaliyetlerinin doğmasına katkı sağlamaktadır (Akyol ve Akkaşoğlu, 2021:178).

Yapmış olduğumuz çalışma kapsamında bahsi geçmekte olan turizm türlerine bu bölüm altında kısaca değinilecektir. Turizm türlerinden ilki; **kaynak temelli turizm** olup, kırsal alanda gerçekleştirilen ve ekonomik çeşitliliğe yardımcı olan bu bölgelerde turizm faaliyeti yürüten işletmelerin geliştirilmesine katkı sağlayan, doğal kaynaklar açısından zengin bir turizmdir (Schroeder, 2004). Bu turizm çerçevesinde yürüyüş turizmi ve macera turizmi gelişme göstermektedir. **Yürüyüş turizmi**; insanların sağlığı ve refahı üzerinde olumlu etkileri olan temel bir turizm ürünü olarak anılan popüler bir eğlence aktivitesi şeklinde ifade edilmektedir (Bichler ve Peters, 2021:474). Birçok destinasyon, yürüyüş ve uzun mesafe yürüyüş gibi aktiviteleri içeren özel ürünler sunmaktadır. **Macera turizmi**; fiziksel açık hava etkinliğine dayalı bir turizm türüdür. Yumuşak maceradan (yürüyüş vb.) zorlu maceraya (kaya tırmanışı vb.) doğru giden bir yelpazesi vardır. Bu turizm türlerine insanları yönelten itici güçler, kentleşme oranının artması ve dijitalleşmedir. İnsanlar doğal ve kültürel değerleri vurgulayan aktif ve otantik deneyimler arama amacıyla bu faaliyetlere katılım sağlayarak, yerel ekonomileri desteklemektedirler (Janowski vd., 2021:1).

Sağlık temelli turizm; bireyleri rahatlatmak, sinirsel ve bedensel yorgunluklarını yok ederek; yarar sağlamak amacıyla yapılan turizm faaliyetleridir. İnsanların kaplıca ve hamam ziyaretleri, bazı tıbbi hizmetlerin sunulduğu sağlık merkezlerini ziyaret etmeleri bu turizm kapsamında gerçekleşmektedir (Şaman, 2009: 5; Şahiner:2012:12). **Termal turizm** ya da diğer adıyla **Kaplıca turizmi**; içme suyu, su banyosu, termomineral çamur banyosu, inhalasyon vb. gibi çeşitli yöntemlerle insan sağlığını destekleyici çeşitli kür uygulamalarının yer aldığı, aynı zamanda insanları eğlendiren sağlık turizmi türlerinin en önemlisidir (BAKKA, 2015:101).

Deniz temelli turizm denildiğinde, denizde gerçekleştirilen turizm çeşitleri kastedilmektedir. Bunlardan ilki; **plaj turizmi** olarak ifade edilen, deniz, kum ve güneşin oluşturduğu ve modası geçmeyen bir turizm faaliyetidir. **Kruvaziyer turizm** ise; dev gemilerle gerçekleştirilen, belli bir zaman aralığında farklı destinasyonların ziyaret edildiği, gemi içerisinde eğlence seçeneklerinin yer aldığı, gemi dışında ise liman ziyaretleri ve alışveriş imkânı sunan, orta ve yüksek gelirli insanlara hitap eden bir turizm çeşididir (Sezer, 2014:52). Bu turizm türü uzun zamandır niş turizm olarak görülen, yavaş fakat istikrarlı bir

şekilde ana turizm alanına giren dinamik ve gün geçtikçe büyüyen bir turizm çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır (Papathanassis, 2017:104). **Dalış turizmi**; su altında bulunan, mağaraların ve batıkların, su altı dalışı yapanlar tarafından keşfedilmesi ile gerçekleşmekte olan bir turizm çeşididir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). **Su sporları turizmi**, doğal ve yapay su kaynaklarının kullanıldığı, su üzerinde ve içinde yapılan aktiviteleri kapsayan turizm türü olarak açıklanmaktadır. Boş zamanların değerlendirilmesi, farklı bir tecrübe edinme isteği, hobi ya da kişisel ilgilerin karşılanabileceği ürünler sunan, çevreye duyarlı bir turizm çeşididir (Uyrun, 2020:351).

İş temelli turizm kapsamında değerlendirilen; **kongre turizmi**, dünya çapında gün geçtikçe artan konferans ve kongre faaliyetleri sonucunda ortaya çıkmış bir turizm türüdür (BAKKA, 2015:101). İnsanların, uzmanlık alanları içerisinde yer alan belirlenmiş bir konu üzerine bilgi paylaşımı amacıyla organize edilen turizm türüne verilen isimdir (Tunç ve Saç, 1998: 17). Bu turizm türü, genellikle şehir merkezlerinde ve özellikle sezon sonu dönemlerde gerçekleştirilmektedir (Şahiner; 2012:10). Bunun yanında özellikle Türkiye, Avrupa ve Asya'yı birleştiren bir ülke olması sebebiyle kongre turizmi için sıklıkla tercih edilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

Yiyecek temelli gastronomi turizmi; bir bölgeye özgü yemek kültürünü tanımaya yönelik faaliyetleri kapsayan bir turizm türüdür (Kesgin, Önal, Kazkondu ve Uysal, 2022). TÜRSAB Gastronomi Turizmi Raporu analiz edildiğinde turistlerin özellikle büyük bir bölümünün (%88,2'si) destinasyonu tercih ederken yemek faktörünün etkili olduğu görülmektedir. Turistik seyahatlerini lezzet duraklarından geçecek biçimde tasarlayanların sayısı günden güne artış göstermektedir. Turizm gelirlerinin Türkiye'de yaklaşık %20'lik bölümü turistlerin yeme içme harcamalarından kaynaklanmaktadır (TÜRSAB Gastronomi Turizmi Raporu, 2014:1-9).

Etkinlik turizmi çerçevesinde festival turizmi; bir festivali ziyaret etmek için yapılan faaliyetler olarak ifade edilmektedir. Turistler, alışılmadık atmosfere sahip etkinliklere katılmak, benzer ilgi alanlarına sahip insanlar ile tanışmak, dünya hakkında daha fazla bilgi öğrenmek amacıyla festivallere katılmaktadır. Egzotik kültüre sahip festivaller turistleri çeker ve festival turizmi yaratırlar (Cudny, 2013:105-106).

Eğlence turizmi kapsamında gerçekleştirilen **macera turizmi**; insanların rutin yaşamdan uzaklaşmak istemeleri ile gerçekleşmekte olan turizm türüdür. Açık havada yapılan geleneksel rekreasyonların gelişmiş şekli olup; katılımcısına riskli bir deneyim yaşatmayı içeren turizm çeşidi şeklinde de ifade edilmektedir (Garda, 2011:203-204). **Yamaç paraşütü turizmi**, hava sporlarından; yamaç paraşütü turizmi açısından Türkiye keşfedilmesi gereken bir ülkedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). **Bisiklet turizmi**; kişilerin en az bir gece turizm amacıyla sürekli ikamet ettikleri yerden uzaklaşarak ve bu sürede ulaşım aracı olarak bisikleti tercih etmeleri sonucu ortaya çıkmıştır (Ritchie ve Hall, 1999:92). **Akarsu turizmi**, doğa ve spor turizmi ile aktif olarak anılan bir turizm türüdür. Türkiye'de büyük bir potansiyele sahiptir. Akarsu üzerinde gerçekleştirilmekte olan her tür faaliyet, spor aynı zamanda bu turizm türü ile anılmaktadır (Çankaya, 1996:56). Akarsu üzerinde rafting, kano sporu yapılabilmektedir.

Doğa temelli turizm oldukça dinamik bir sektör olup; birçok eğilim ve değişmeye yatkındır (Fredman ve Haukeland, 2021:16). Bu turizm kapsamında yer alan **kırsal turizm**, ağırlıklı olarak kent yaşamından bunalan turistlerin, daha basit ve geleneksel yaşamlarla etkileşime girmek amacıyla kırsal toplulukların kültürel zenginlikleri ve hayal gücüne kendilerini kaptırmak için dahil oldukları turizm türüdür (Helgadóttir ve Dashper, 2021:62-63). Eko turizm, 'yumuşak turizm', 'sorumlu turizm', 'yeşil turizm', 'alternatif turizm' vb. gibi birçok isimle anılmaktadır. Eko turizm, bilimsel, estetik veya felsefi bir yaklaşımı ima ederek, bu turizm türünde ev sahibi, yapılan turizm faaliyetinden fayda sağlaması gerekmektedir. Eko turizm, dünyanın doğal ve kültürel çevrelerinin çeşitliliğini korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için vardır. Bu turizmde; ziyaretçiler çevreye müdahale etmeden,

korumakta ve yerel kültürün sürdürülebilirliğine destek vermektedirler (Hussain, 2022:122). **Dağ turizmi**; farklı yüksekliklerde, zengin fauna ve flora çeşitliliğine sahip dağlarda, doğa tutkunları tarafından gerçekleştirilen turizm türüdür (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). **Tarım turizmi**; kırsal alanda yaşayan insanlar tarafından sunulan bir hizmettir. Tüm dünyada kırsal bölgelerde kalkınmanın sağlanabilmesi, göçün önleyebilmesi ve geleneksel kültürü yaşatabilme amacıyla yapılmakta olan bir turizm türüdür. Tarım turizmi kapsamında insanlar, öncelikle çiftliklere gitmekte ve bu çiftliklerde hem konaklama hem de yemek karşılığında çalışmakta ya da çalışma yerine ev pansiyonculuğu biçiminde mevcut çiftliklerde konaklayabilmektedir (BAKKA,2015:109). **Av turizmi**; insanların doğa ile zıtlasmadan yani doğaya herhangi bir tahribat göstermeden bilinçli ve kontrollü olarak avlanma maksadı ile yapmış oldukları faaliyetlere verilen isimdir. Kısacası dönemselsel olarak av sezonunda özel dernekler tarafından avlanma bölgelerinde düzenlenen programlar kapsamında gerçekleştirilen turizm türüdür (Tunç ve Saç, 1998: 26; Şahiner:2012:12). Av turizmi; yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olarak görülmektedir. Doğal hayatın korunması ilkesine bağlı kalınarak ve av hayvanlarının yıllık popülasyon artış sayıları Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce belirlenerek, bu hayvanların kontrollü avlanmasına yönelik faaliyetleri içeren bir turizm çeşididir (BAKKA, 2015:103). Av turizmi her ne kadar bilinçli ve kontrollü yapılmasına müsaade edilse de özellikle hayvan sever gruplar tarafından büyük tepki çekmektedir (Özer, 2019:75). Geçmişte zorunluluktan dolayı yapılmış olan avcılık, günümüzde stres atmak ve eğlenmek amacıyla yapıyor olması, hayvanların bu uğurda öldürülmesi ya da etkinlik esnasında zarar görmesi, gerçekte bu turizmin kontrollü ve bilinçli yapıyor olsa da sonucunu değiştirmemektedir (Zyiolek, Matulewski ve Santos; 2023:1099). **Olta balıkçılığı** genellikle sportif amaçla ve boş zamanları değerlendirmek amacıyla yapılan deniz, gölet ve akarsularda gerçekleştirilen balık tutma faaliyetidir (BAKKA, 2015:106). **Kamp turizm**, karavanı hem turizm taşımacılığının hem de konaklamanın bir parçası olarak gören özel bir turizm çeşididir. Bu turizm türünde konaklama karavan ya da çadırda gerçekleştiğinden, ödenen para bir grup yardımcı hizmete erişimi içermekte olan site için verilmektedir (Rogerson ve Rogerson, 2020:351). **Jeoturizm**; jeolojik mirası merkezine alarak, jeolojik objelere ve bu objelerin arazi üzerindeki yerleşimlerine dayalı gezilip görülecek ve hatta eğitim amacıyla ziyaret edilebilecek alanlarda yürütülen turizm faaliyetidir (BAKKA, 2020:103). **Yayla turizmi**, doğaseverlerin, doğa ile iç içe olmayı tercih edenlerin veya macera düşkünlerinin genel olarak gününbirlik veyahut sınırlı sürede konaklamak amacıyla yayla bulunan bölgelerde gerçekleştirdikleri turizm faaliyetleridir (BAKKA, 2020:104). **Şelale turizmi**; turizm çekiciliği olan, erişilebilen ve mümkünse konaklama imkânı sağlayan bölgelerde yer alan şelale oluşumlarını görmek ve incelemek amacıyla yapılan turizm türüdür. Şelalelerin doğal turistik çekicilikleri, buna ilaveten bulunduğu bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik çevreden kaynaklanan çekicilikleri bu turizm türünü pozitif yönlü etkilemektedir (Özşahin ve Kaymaz, 2015:19-20). **Rafting Turizmi**; ülkeyi saran uzun ve coşkun nehirlerde gerçekleşmekte olan su sporudur (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). **Mağara turizmi** faaliyetleri açısından Türkiye zengin bir ülkedir. Yerli ve yabancı mağaracı grupların incelemeleri sonucunda belgelendirdikleri yaklaşık 800 mağara vardır. Bu mağaralardan 13 tanesi Kültür ve Turizm bakanlığı tarafından turizme açılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

Miras temelli turizm kapsamında **gerçekleştirilen endüstriyel miras turizmi**, “nostalji manzaraları olarak da ifade edilen; bir bölgede, daha önceki dönemlerin endüstriyel süreçlerinden kaynaklanan insan yapımı bina ve peyzaj düzenlemeleri gibi alanların üzerindeki endüstrilerin gelişimini ve bu alanlarda yürütülen turistik faaliyetleri kapsamaktadır (Xie, 2006:1321; Edwards ve Llurdes, 1996). Endüstriyel mirasın konuları; bölgeler, binalar ve mimarileri, fabrikalar, makine ve ekipmanlar gibi endüstrinin maddi kalıntıları ile konutlar, endüstriyel yerleşimler, endüstriyel peyzajlar, ürünler, süreçler ve sanayi toplumunun belgelenmesini kapsamaktadır (Xie, 2006:1321-1322). Bu gibi mekanlar, insanların sosyal hayatlarında ihtiyaçlarından dolayı yaptıkları yapılardır. Bu yapılara cami, kilise, fabrika, kale, heykel, resim ve çini gibi birçok taşınmaz ve taşınabilir unsurlar örnek olarak

verilebilmektedir (Mavuş, 2021:112). Lizbon, kültürel mirası yaşatmak amacıyla “Loja Com Historia” ile “Geçmiş Olan Mağazalar” programını geliştirmiştir. Geçmiş olan ve kültürel değeri olan mağaza, restoran ve kafe gibi mekanları; tarih etiketli mağazalar olarak işaretlemiştir. Böylece hem mağazaları teşvik etmiş hem de bölgenin tarihi ve kültürel varlığını korumuştur (İBB, 2020:236; URBACT, Erişim Tarihi: 27.10.2024). **Arkeolojik turizm**, turizm ve arkeoloji etkileşiminin bir sonucudur. Arkeolojik alanlarda miras ve turizmi etkileşime sokmak ve arkeolojik cazibe merkezlerini turizm ürünlerine dönüştürmek ve nihayetinde arkeoloji bilgisini kamuya açık hale getirmek ve genelleştirmek için etkili bir araç olarak arkeolojik turizm görülmektedir (Afkhami, 2021:57-60).

Milli park turizmi, kapsamında milli parklar; ekosistemi koruma ve rekreasyonel amaçla yönetilmekte olan doğal koruma alanları olarak bilinmektedir (Hu vd., 2021:3126). Doğal güzelliklerin çeşitliliği, flora ve fauna açısından zengin olmaları açısından milli parklar önemli turizm çekim merkezleri arasında bulunmaktadır. Dünya üzerinde 4000’den fazla milli park bulunmaktadır. Ve her yıl dünya çapında milyonlarca ziyaretçi, bu güzellikleri keşfetmek için seyahat etmektedir (Stojanovic ve Melovic, 2022).

Kültür temelli turizm; kültürel özelliği yoğun olan bölgeler için söz konusu olan bir turizm çeşididir. Kültür turizmi zaman içinde gelişme göstererek turizm sektörünün yükselen değerleri arasında görülmektedir. Bu turizm çeşidi; önemli kültürel çekicilikleri sayesinde bölgeyi, turistik destinasyon haline dönüştürmektedir (Güngör; 2022:1786). Kültür temelli turizm kapsamında Türkiye dünya tarihinin izlerini taşıyan ve bu kapsamda zengin bir ülkedir. Bu turizm faaliyetine katılan insanlar, yaşadıkları yer dışında farklı kültürleri tanıma, bunlar hakkında bilgiler edinme ve bölgeye özgü kültürel eserleri görme amacıyla seyahat etmektedirler (Çelik, 2008; Şahiner, 2012:11). **İnanç turizmi**; farklı dinlere ve mezheplere sahip bireylerin dini ihtiyaçlarının getirmiş oldukları gereklilikleri yerine getirebilmek adına inanç çekim merkezlerine yapmış oldukları seyahatlerdir (Sargın, 2006: 3). Dini inanış olarak ibadetlerin belirlenmiş mekanlarda ve belirli ritüeller ile yapılması bireyleri o bölgeye çekmekte, dolayısıyla da dini açıdan kutsal olan bu mekanlar turizm açısından mühim bir potansiyel oluşturmaktadır. Diğer ülkelere kıyasla Türkiye inanç turizmi noktasında birçok ülkeden daha şanslı olarak kabul edilmektedir (Şahiner, 2012:11). **Sanat turizmi**, sanat ve sanata dayalı turizm deneyimleri yaşatan niş bir turizm türüdür. Bu turizm türünde sanat değeri yüksek olan eserleri görerek incelemek ve yüksek gelire sahip turistleri çekmek amacıyla yapılmaktadır (Bagul ve Hao, 2011:244). **Müze turizmi**, insanların yansımalarından kaynaklanmakta olan; arşiv, araştırma ve eğitim gibi geleneksel amaçlara hizmet eden, kültürel ve ulusal kimlikleri destekleyen etkileşimli bir ortamda gerçekleşmekte olan bir turizm türüdür. Bu turizm türünde kolektif anılar sunulmakta ve kolektif geçmişi deneyimleme imkânı sağlamakta ve dolayısıyla da bu faaliyete katılan insanların hem kendilerini hem ait oldukları toplulukları ya da ülkeyi anlamalarının bir yolu olarak hizmet sunmakta ve ulusal kimliğe katkı sağlamaktadır. Turistler için milliyetçilik ve vatanseverliği inşa etmek amacıyla yaygın olarak kullanılmakta olan bir aracı olduğuna da inanılmaktadır (Zou vd., 2022:2).

Bu bölümde ayrıntılı bir şekilde alternatif turizm çeşitlerinin neler olduğu kısaca açıklanmıştır. Alternatif turizm çeşitlerinin neler olduğunu bilmek gerçekte dünyada yer alan ülkelerin, turizm olanakları kapsamında ellerinde bulunan kıt kaynaklarının farkına vararak, bu kaynakları çok daha verimli bir şekilde turizm sektöründe değerlendirmelerine imkân sağlayacaktır.

1.3. Türkiye’de Alternatif Turizm Potansiyeli

Türkiye’de özellikle turizm sektöründe mevsimsel yoğunluğun önüne geçebilmek ve turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılabilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi amacıyla alternatif turizm alanlarının geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi büyük önem taşımaktadır (TÜSİAD, 2014:6). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2023”

raporunda da alternatif turizm türlerinin çeşitlendirilerek, bölgesel bazda desteklenmesine vurgu yapılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007:22).

Türkiye özellikle sağlık turizmi kapsamında yer alan termal turizm alanında önde giden ülkeler arasında yer almaktadır. Ülke, jeotermal kaynaklar açısından zengin olup; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda sağlık turizmini geliştirme noktasında termal turizme yönelik hedefler belirlemiştir. Hem ülkedeki ortalama konaklama gün sayısını uzatmak hem de hizmet sunulan tesislerin ve sunulan hizmetin kalitesini belgelendirme yönünde girişimlerde bulunulmuştur (TÜSİAD, 2014:9).

Türkiye'nin ciddi bir potansiyel olarak görüldüğü bir diğer alternatif turizm türü kongre turizmidir. Bu turizm türünün 12 ay boyunca gerçekleştirilebilir olması, mevsimsel yoğunluk yaşayan işletmeler için boş geçen dönemlerinin değerlendirilmesi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır (TÜSİAD, 2014:9). Özellikle büyük şehirler bu turizm türü için altyapıya sahiptir. Kongre turizmi raporuna göre; İstanbul, 500 ve daha fazla kişinin katıldığı kongreler derecelendirmesinde 2011 yılında dünya birincisi olmuştur (TÜRSAB, 2013:10). 2023 yılında İstanbul, Türkiye'de gerçekleşmiş 72 kongreye ev sahipliği yaparak, dünya kongre şehirleri arasında Avrupa'da 4 sıra, dünyada 2 sıra üste atlayarak, pandemi sürecinde güç kaybeden kongre turizmi ile kendini göstermiştir (Kongre Uzmanı, 2024).

Dünyada turizm yönelimleri ve Türkiye'nin de kültürel çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda, kültür turizmi açısından da ülke zengin kaynaklara sahiptir. Hem Dünya genelinde UNESCO Dünya Mirası listesine kayıtlı varlıklarımızla hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan eylem planı çerçevesindeki hedefler kapsamında Türkiye'de iç turizmin çeşitlendirilmesi, tüm ülkeye yayılması ve marka kent oluşumlarının arttırılması hedeflenmiştir (TÜSİAD, 2014:12). Yerli ve yabancı turistler için ülke ciddi bir kültür turizmi potansiyeline sahiptir.

Ülkede turizm faaliyetlerinin istikrarlı ve sürdürülebilir olması için, ülkeler arası ve ülke içi turizme yönelik talep üzerindeki değişimlerin takip edilmesi ve turizm arzının bu değişime yönelik şekillenmesi gerekmektedir. Günümüzde insanların eğitim ve kültür düzeylerindeki artış, istihdama katılan insan sayısındaki artış ve dolayısıyla gelir düzeylerindeki yükseliş sonucu daha fazla insan uzun süre tatil yapma imkânı elde etmektedir. Günümüzde insanlar belirttiğimiz bu gelişmeler ve yaşanan küresel pandeminin de etkisiyle tatillerini yılın farklı dönemlerinde farklı alternatif turizm çeşitleri kapsamında değerlendirmek istemektedirler. Bu sebeple de alternatif turizm türleri, ülkeler açısından rekabet edebilmeleri için önemli pazar bölümleri haline gelmiştir (Zengin vd., 2023:540).

Alternatif turizm ile Türkiye ilk defa 1980'li yıllarda tanışmıştır. Bu turizm çeşidi, kitle turizmine karşı duran, deniz, kum ve güneş üçlüsüne alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye, sahip olduğu coğrafi çeşitlilik sayesinde alternatif turizm faaliyetleri için önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Bu potansiyel, küçük ölçekli işletmeleri destekleyen, yerel halkın katılımını ve refahını önceliklendiren, doğal, tarihi ve kültürel mirası koruyan sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesine olanak tanımaktadır (Çavdırılı, 2019). Örneğin; Türkiye'de alternatif turizm türlerinden termal turizm, İzmir, Kızılcahamam (Ankara), Denizli, Sivas gibi birçok ilde aktif olarak yapılmaktadır. Kongre turizmi alanında özellikle İstanbul, Türkiye'de öncü il konumundadır. Kırsal turizm kapsamında özellikle İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerin çevresi, Bursa, Kastamonu ve Karabük gibi tarihi ve kültürel zenginlikleri olan yerleşim alanları ve civarı, Muğla ve Antalya gibi turizm merkezleri başı çekmektedir (Arslan ve Akgün, 2023:45). Ülke aynı zamanda yat turizminde popüler ülkeler arasında olup; bu turizmin geliştiği iller arasında Bodrum, Marmaris, Fethiye ve Antalya öne çıkmaktadır. Kruvaziyer gemilerin Türkiye'de en çok tercih ettikleri limanlar; İstanbul, Kuşadası ve Bodrum'dur (Deniz Ticaret Odası, 2024:200). Yayla turizmi, ülkede özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde ön planda görülmektedir. Trabzon (Uzungöl), Rize (Ayder), Giresun (Kümbet) gibi daha birçok örnek verilebilir (Doğanay, 2019).

1.4. Covid-19 Süreci ve Alternatif Turizme Etkisi

Covid-19 pandemi süreci dünyadaki turizm sektörünü tamamı ile etkilemiş olup, bu durumun etkileri halen daha geçerliliğini korumaktadır. 2019 yılı küresel salgın öncesi turizm verilerine bakıldığında dünyada 2019 yılı için toplam turist sayısı 1.4 milyonken büyüme hızı %4 düzeyinde bir seviyede kalmıştır. Küresel ölçekte turizm gelirlerinin 1 trilyon 481 milyar dolar seviyesine ulaştığı ve bu gelirlerdeki ortalama büyüme hızının %3 civarında seyrettiği gözlemlenmektedir. Pandeminin tam anlamı ile doruk noktasını yaşadığı 2020 yılında ziyaretçi sayısı pandemi öncesine göre %73 azalmış olup sayısal olarak 395 milyona düşmüştür. Covid-19 pandemisinin etkisi 2021 yılının ikinci yarısından itibaren giderek azalmış böylelikle de uluslararası turizm hareketlenmiş olsa da hala Covid-19 pandemisi devam etmekteydi. 2021 yılındaki iyileşme hareketi protokoller ve artan sınır ötesi koordinasyon nedeniyle seyahat kısıtlamalarının azalması ve bulunan Covid-19 aşısıyla aşılama oranlarının artmasının önemli etkisi bulunmaktadır (WTO, 2022; Sezer, 2022:870).

Türkiye'deki duruma bakıldığında pandemi öncesi verilerine göre turizm faaliyetlerinden 34,5 milyar dolar gelir 51.747.198 turist sayısı elde edilmiştir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). 2020 yılı değerlendirildiğinde ülkeye 58 milyon ziyaretçi gelmiş ve 40 milyar dolar turizm geliri öngörülmüş fakat mart ayında başlayan Covid-19 pandemisiyle beraber ülkeye giriş çıkış kısıtlamaları uygulamaya alınmıştır. 2019 ve 2020 yılı verileri karşılaştırıldığında ülkeye gelen ziyaretçi sayısının yaklaşık olarak %73 oranında pandemide yaşanan kısıtlamalar neticesinde düştüğü görülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

Covid-19 pandemisi sonrası turistler alternatif turizm çeşitlerine yönelmişlerdir. Bu yöneliş ile, büyük yatırımlar sonucu yapılan otelleri tercih etmek yerine; sosyal mesafenin korunabildiği doğa ile iç içe olabilecekleri tesislere yönelmiş oldukları görülmektedir (Düzgün;2021). Pandemi sonrası yeni bir eğilim olarak bireysel turizm katılımlarının ön plana çıktığı alternatif turizm türlerinin alacağı öngörülmektedir. Turistler kalabalık ortamlardan uzak durarak, kırsal kesimleri tercih etmekte ve doğa içinde kendini güvende hissettiği ortamlarda vakit geçirmek istediği anlaşılmaktadır (Yontürk ve Çakar, 2023:63). Dolayısıyla pandemi sürecinin alternatif turizm türlerinin gelişimine pozitif yönlü katkı sağladığı görülmektedir. Ayrıca, bu süreçte turizm faaliyetleri açısından popüler alanların dışına çıkılarak, görece turizm açısından daha az gelişmiş bölgelerin turizm faaliyetleri kapsamında kıymetlendiği yapılan çalışmalardan da anlaşılmaktadır.

1.5. Yerel Yönetimler ve Alternatif Turizm İlişkisi

Turizm, insanların dinlenme, eğlenme ya da farklı sebeplerle sürekli yaşadıkları yer dışına çıkarak, gittikleri bölgelerde ihtiyaçlarını karşılayarak yaptıkları geçici konaklamalardır (Bayer, 1992:3). Yerel yönetimler hem ziyaret eden kitlenin hem de bölge halkının ihtiyaç ve isteklerini karşılamakla sorumlu, gerekli ve ihtiyaç duyulan hizmetleri gerçekleştirecek birimlerdir. Bu kapsamda, yerel yönetimler ve turizm ilişkisi; yerel yönetimlerin insanların ihtiyaçlarını yerinde karşılama sorumlulukları sebebiyle; sorumlulukları dâhilindeki bölgenin tabi olduğu yasalar, bölge kalkınma planları ve stratejik planlar çerçevesinde turizm ile olan ilişkisini düzenlenmesi gerekmektedir (Negiz ve Elvettin, 2011:775).

5393 sayılı Belediyeler Kanunu üçüncü bölüm 14. maddesinde belediye "... kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor... meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır" şeklinde bir ibare bulunmaktadır. Belediyelerin yetkileri ve imtiyazları kısmında yer alan 15. maddede "... turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının... Altyapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir... Turizmi geliştirecek projelere Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile ücretsiz... Taşınmaz tahsis edilebilir." şeklinde turizme dair maddeler yer almaktadır (Belediyeler Kanunu, 2005). Buna göre bu kanun maddelerinde belirtilen durumlarda, belediyeler, turizm alanında yatırım yapanlara alt yapı yatırımlarında, yatırım yapmak isteyenlere turizm arsası tahsisinde destek verebilecektir.

Onuncu kalkınma planında (2014-2018) temel hedefler arasında; turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi, farklılaştırılması ve hizmet kalitesinin artırılması, marka değeri yaratılması ve sürdürülebilir bir faaliyet olması kapsamında bölgenin gelişiminde önemli görev üstlenen bir sektör olarak turizmi karşımıza çıkartmaktadır. On birinci kalkınma planı (2019-2023) çerçevesinde de yerel yönetimlerin özellikle dezavantajlı bölgelerin ihtiyaçlarını ön planda tutarak değişen turist profilini de dikkate alarak turizmi çeşitlendirmesi ve geliştirmesi, bu faaliyetleri gerçekleştirirken bölgeyi de koruyarak ekonomik kalkınmaya destek vermesi amaçlanmaktadır (Şaprak ve Yılmaz; 2023:351).

Özetleyecek olursak; turizmin yoğunlaştığı bölgelerde ve yakın çevresinde meydana gelen altyapı ve çevre sorunları özel sektör, merkezi ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde çözümlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmamız doğrultusunda Zonguldak'ın ilçeleri arasında yer alan; Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçesinin alternatif turizm potansiyelleri keşfedilerek merkezi ve yerel yönetimlere önerilerde bulunulacaktır.

1.6. Konu ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Araştırma konusu ile ilgili olarak bölgede ve yakın coğrafyada yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. Zonguldak ve ilçeleri hakkında turizm konusunda çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bunlara ilaveten yakın coğrafyada yer alan illerde benzer araştırma konularının farklı yönlerden incelendiği görülmüştür. İncelenen bu çalışmalardan; Yeşiltaş, Çeken ve Öztürk'ün (2009) yapmış oldukları "Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi" adlı makalelerinde Türkiye'deki turizm arz potansiyelinin ortaya konması ve çeşitlendirilmesinin gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Bu amaçla; Karadeniz Bölgesi alternatif turizm faaliyetleri açısından değerlendirilerek, o bölgede gerçekleştirilebilecek turizm faaliyetleri SWOT analizi ile çalışmada açıklanmıştır (Yeşiltaş, Çeken ve Öztürk, 2009:250).

Çakmak'ın (2020) "Profesyonel Turist Rehberlerinin Gözünden Karadeniz Ereğli'nin Turizm Potansiyelinin İncelenmesi" başlıklı çalışması, profesyonel turist rehberlerinin bakış açısıyla Karadeniz Ereğli'nin turistik çekiciliklerini incelemektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışmada, Ereğli'nin tur programlarında genellikle kısa süreli ziyaret edilen ve konaklama tercih edilmeyen bir yer olduğu belirlenmiştir. Ancak, profesyonel rehberler ilçenin turizm potansiyelinin yüksek olduğunu ve yerel halkın turistlere karşı olumlu bir yaklaşım sergilediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, araç park etme sorunları, hediyelik eşya çeşitliliğinin azlığı, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği ve yöresel lezzetlerin sunumundaki eksiklikler gibi bazı önemli noktaların iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Çakmak, 2020:157).

Demirbulat ve Saatci'nin (2020) yapmış oldukları "Endüstriyel Miras Turizmi Üzerine Zonguldak İli Özelinde Bir Değerlendirme" adlı çalışmalarında öncelikli olarak endüstriyel miras ve bu mirasa yönelik turizm kavramları açıklanmıştır. Çalışmada Zonguldak iline ait taşınmaz kültür varlığına ait istatistik bilgileri, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nden alınmıştır. Daha sonra Zonguldak'ın endüstriyel miras turizmi potansiyeli belirlemeye yönelik bölgede yer alan 390 kültür varlığı tespit edilmiştir. Şehrin sahip olduğu bu potansiyeli geliştirmeye ve turizme kazandırmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur (Demirbulat ve Saatci, 2020:35).

Kurnaz'ın (2020) yapmış olduğu "Bolu Turizm Potansiyelinin Turist Rehberleri Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında; yarı yapılandırılmış görüşme metoduyla Bolu ilinin belirli bir turizm potansiyeli olduğu, tanıtım çalışmaları ile bu potansiyelin daha fazla kişiye duyurulabileceği görüşü genel kabul görmüştür. Bunun yanında özellikle popüleritesini koruyan Abant-Yedi Göller ve Gölcük'ün taşıma kapasitesine dikkat ederek turizm faaliyetlerini yürütmesi tavsiyesinde bulunulmuştur (Kurnaz, 2020:523).

Şahinkoç ve Yüksel'in (2020) yapmış oldukları "Türkiye'de Turizm Çeşitlendirmesi Gerekliliği ve Küresel Salgın Sürecinde Gerçekleştirilebilecek Alternatif Turizm Türleri" adlı çalışmalarında turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesinin, ülke ekonomisine pozitif yönlü katkı sağlayacağı, aynı zamanda küresel salgın boyunca bozulan ekonomik dengelerin, bu süreçte geliştirilebilecek alternatif turizm türleri ile düzelebileceği beklentisi içinde çeşitli tavsiyelerde bulunulmuştur (Şahinkoç ve Yüksel, 2020:147-148).

Fidan ve Önür'un (2021) yapmış oldukları "Analysis of the Industrial Heritage in Zonguldak and Recommendations for Its Reutilization" adlı çalışmada Zonguldak'ın geçmişten günümüze bir liman kenti olması ve maden çıkartılması neticesinde sanayi yapılarına ve tesislere sahip olduğu vurgulanmıştır. Bulunduğu şehre kimlik kazandıran bu endüstriyel değerlerin mevcut durumu analiz edilerek, miras gibi korunması ve kurtarılmasına yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur (Fidan ve Önür, 2021:177).

Öztekin (2021) yapmış olduğu "Zonguldak İlinin Ekoturizm Potansiyeli ve SWOT Analizi" adlı çalışmada; ilde bulunan ekoturizm varlıklarını belirleyerek, ilin ekoturizm potansiyelini ortaya koymaya çalışmıştır. Elde ettiği bilgiler ışığında ilin ekoturizm yönünden SWOT analizini (güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatlar ve tehditleri) ortaya koymuştur. Yapılan analiz sonucunda Zonguldak ilinin ekoturizm potansiyeli; fırsatlar doğru kullanıldığında ve zayıf yönler iyileştirildiğinde, oldukça yüksek ve uygulanabilir olduğu tespit edilmiştir (Öztekin, 2021:171).

Köşker ve Özbey'in (2022) yapmış oldukları "Zonguldak ili Endüstriyel Miras Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi" adlı çalışmalarında; ilin endüstriyel miras turizmi bakımından zengin bir potansiyele sahip olduğu tespit edilmiştir. SWOT analizi yöntemi kullanılarak Zonguldak'a dair güçlü, zayıf yönler ve il için fırsat oluşturabilecek ya da tehdit unsuru olabilecek yönler tespit edilmiştir. Zonguldak'ın birçok maden ocağına ve tarihi endüstriyel yapıya sahip olup; Türkiye'deki ilk maden şehirlerinden biri olması, ilin güçlü yanını oluşturmaktadır. Ancak ilde endüstriyel miras turizmi bilincinin hala oluşamamış olması ilin en zayıf yanını oluşturduğu araştırma neticesinde görülmüştür. Bunun yanında bölgede tur programlarının artması önemli bir fırsat yaratırken; endüstriyel miras unsurlarının korunamaması ve bozularak yok olma riski ciddi bir tehdit olarak tespit edilmiştir (Köşker ve Özbey, 2022:962).

Sezer'in (2022) yapmış olduğu "Karadeniz'de Alternatif Bir Turizm Önerisi: Kruvaziyer Turizmi" adlı çalışmada; turistler arasında bu turizm türünün popülerliğinin artması buna karşın Karadeniz'in kruvaziyer turizm potansiyelinin yüksek olması fakat yeteri kadar değerlendirilmediği vurgulanmıştır. Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak gezi-gözlem yönteminden faydalanılmıştır. Trabzon ve Samsun gibi illerde liman etütleri yapılarak; konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Çalışmada öncelikli olarak Karadeniz'in bu turizm türü için güvenli hale getirilmesi, alt yapı yetersizliklerinin giderilmesi, liman içi ve çevresinde bu turizm faaliyetinin sağlıklı yürütülebilmesi için ihtiyaç duyulan teknik ve operasyonel alt yapı iyileştirilmeli ve bölgenin tanıtımı ve markalaşması için çaba gösterilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır (Sezer, 2022:861).

Karakaş, Aytaç ve Mohamed'in (2023) yapmış oldukları "Bartın İli Ulus İlçesi Turizm Potansiyeli SWOT Analizi ile Belirlenmesi", adlı çalışmalarında; SWOT analizi yöntemi kullanılarak Bartın'ın turizm olanakları ile birlikte Ulus ilçesinin tarihine, coğrafi yapısına, kültürel ve turizm değerlerine yer verilmiştir. İl ve ilçede üstün yanlar olarak; tarihi Kocagöz Konağı ile doğal güzellik olarak Küre Dağları Milli Parkı, bölgede fırsatlar olarak; trekking alanlarının olması, Safranbolu ve Amasra arasında yer almasından dolayı turist potansiyelinin yüksekliği, zayıflıklar olarak da bölgede tanıtım ve pazarlamanın yapılmaması, turizm hizmetlerinde kalitenin düşüklüğü, insanlarda turizm bilincinin oluşamamış olmaması belirtilmiştir. Bölgede tehditler olarak hatalı turizm politikaları üretmek, turistik alanlarda

konaklama imkanlarının kısıtlılığı, yerel yönetimlerin mali ve teknik anlamda yetersiz kalması sıralanmıştır (Karakaş, Aytar ve Mohamed, 2023:876).

Köktürk'ün (2023) "Gastronomi Turizminin Çekiciliği ve Geliştirilebilirliği: Zonguldak İlinde bir Uygulama" isimli çalışmasında; nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanmıştır. Zonguldak'ta yaşayan kişilerle mülakatlar yapılmıştır. Zonguldak'ın gastronomi turizmi potansiyelini ortaya koyarak, yerel mutfağın önemli bir alternatif turizm kaynağı olarak değerlendirilebileceğini çeşitli öneriler vererek göstermektedir. Buna ilaveten yapılan çalışma ile katılımcılar Zonguldak'ı gastronomi turizmi açısından zengin bulduklarını, gastronomi mirasını kültürel bir değer olarak kabul ettiklerini ve bu sebepten dolayı gelecek nesillere aktarılabilmesi için korunması gerektiğini vurgulamışlardır (Köktürk, 2023:1919).

Köksalanlar'ın (2024) "Turist Rehberleri Gözünden İznik Turizminin SWOT Analizi" adlı çalışmasında; İznik'in sahip olduğu turizm potansiyelini ziyaret eden turistlere anlatacak olanların rehberler olması sebebiyle, şehrin onların gözünde değerlendirilmesini kıymetli bulmuştur. Rehberlerden hem İznik'in SWOT analizini yapmaları istenmiş hem de rehberlere İznik'te hangi turizm türü yapılabilir ve İznik turizmini geliştirebilmek için önerilerinin neler olduğu sorulmuştur. Yapılan görüşmeler neticesinde; İznik'in güçlü yanı "tarihi", zayıf yanı "fiziki çevresi", fırsatı "turistik mekanların birbirine yakın olması ve tehdidi "kaçak rehberlerin olması" olarak belirtilmiştir. Bunlara ilaveten şehirde inanç turizmi geliştirilebilir, tanıtım çalışmalarına ağırlık verilerek daha fazla tur düzenlenmesi sağlanabilir sonucuna varılmıştır (Köksalanlar, 2024:187).

Kalay ve Ertürk'ün (2024) "Zonguldak Kandilli Bölgesinin Endüstriyel Mirasının Korunması ve Turizme Kazandırılması Bağlamında Bir Öneri" adlı çalışmalarında Zonguldak ve bölgenin gelişmesine önemli katkılar sunmuş olan kömür işletmelerinin, üretim anlamında âtıl duruma düşmeleri ile turizme kazandırılmaları ve böylece korunmaları gerekliliği vurgulanmıştır. Bu çalışmayla hem Batı Karadeniz bölgesinin turizm potansiyelinin ortaya konması hem de âtıl yapıların, müzecilik kültürü içerisinde ele alınarak alternatif turizm türlerinden, endüstriyel turizmin bölgede aktif olarak yapılması amaçlanmıştır (Kalay ve Bölükbaşı, 2024:146).

İlgili literatür incelendiğinde genellikle Zonguldak'a dair yapılan çalışmalarda tek bir alan çerçevesinde ve tek bir konu kapsamında turizm değerlendirilmeye yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın farkı ise Zonguldak ili, coğrafi işaretli ürünlere sahip olan Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçesi olmak üzere dört ilçe bir arada değerlendirilmektedir. Dört ilçenin seçilme sebebi; bu ilçeler Zonguldak ilinin coğrafi işaretli ürün çeşitliliği ve turizm potansiyeli açısından zengin bir temsiliyet sunmalarından kaynaklanmaktadır. Bu ilçelere dair hem her ilçenin SWOT (durum) analizleri yapılmış hem de bu analizler birbirleriyle karşılaştırılarak geleceğe yönelik önerilerde bulunulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada yerel yönetimlerin bakış açısından Zonguldak ilçeleri olan Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçenin alternatif turizm potansiyellerinin tespit edilmesi ve 2023 Türkiye Turizm Stratejisi kriterlerine göre ilçeler arası karşılaştırma yapılması ve her ilçenin alternatif turizm potansiyellerine ilişkin SWOT analizi gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. SWOT analizi, organizasyonların iç ve dış çevresel faktörlerini sistematik bir şekilde değerlendirerek stratejik planlama süreçlerine katkı sağlayan önemli bir araçtır. Bu analiz yöntemi, organizasyonun güçlü ve zayıf yönlerini belirleyerek içsel dinamiklere ışık tutarken, aynı zamanda dış çevrede mevcut fırsat ve tehditleri analiz ederek geleceğe yönelik stratejilerin oluşturulmasında yol gösterici bir rol üstlenmektedir. (Özan, Polat, Gündüzalp ve

Yaraş, 2015). Turizm sektöründe SWOT analizinin uygulanması, bölgenin sahip olduğu turizm potansiyelinin ve bu potansiyeli etkileyen faktörlerin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesini sağlamaktadır. Bu analiz sayesinde, bölgenin güçlü ve zayıf yönleri belirlenir iken turizm faaliyetlerini etkileyebilecek fırsat ve tehditler ortaya konulmakta ve böylece bölgenin turizm hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacak stratejiler geliştirilebilmektedir. SWOT analizi ayrıca, bölgenin alternatif turizm olanaklarının değerlendirilmesi, mevcut sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi için de etkili bir yöntem olarak da kullanılabilir (Yeşiltaş, Çeken ve Öztürk, 2009). Çalışma bu doğrultuda Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçesine yönelik turizm ile ilgili mevcut durumu ortaya koyarak gerek turizm potansiyelinin geliştirilmesi gerekse üretilebilecek turizm faaliyetleri açısından sorumlu birimlere öneri geliştirici bir nitelik taşımaktadır. Çalışmanın amaçları doğrultusunda akış şeması Şema 1’de gösterilmiştir.

Şema 1. Çalışma Akış Şeması

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Zonguldak il sınırları içerisinde yer alan tüm ilçe yerel yönetimleri oluşturmaktadır. Zonguldak Valiliği'nin (2024) yayınladığı il brifingine göre Zonguldak ilinde Alaplı, Çaycuma, Devrek, Karadeniz Ereğli, Gökçebey, Kilimli, Kozlu ve Merkez ilçe olmak üzere 8 ilçe bulunduğu ifade edilmiştir. Bu araştırmada, örneklem belirlenirken amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, belirli kriterleri karşılayan veya özgün niteliklere sahip durumların derinlemesine incelenmesini amaçlayan bir yöntemdir. Araştırmanın amacına uygun olarak, bilgi açısından zengin durumların seçilmesi ve detaylı bir inceleme yapılması hedeflendiğinde ölçüt örnekleme tercih edilmektedir. (Koçak ve Arun, 2013). Çalışmada ise coğrafi işaretli ürünlere sahip olan Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçesinin yerel yönetimleri örneklem olarak seçilmiştir. Bu ilçeler Zonguldak ilinin coğrafi işaretli ürün çeşitliliği ve turizm potansiyeli açısından zengin bir temsiliyet sunmaktadır. Örneklem olarak seçilen Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçesinin yerel yönetimlerinde görev alan turizm konusunda yetki ve sorumlulukları bulunan yöneticilerden veri toplanması kararlaştırılmıştır. Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 03.09.2024 tarihli ve 490699 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerinin toplanması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmış ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular ilçelerin turizm potansiyellerini belirlemek ve SWOT analizini oluşturmak amacıyla literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler ışığında hazırlanmıştır. Formun geçerliliğini sağlamak amacıyla, mülakatlar öncesinde Turizm alanında uzman üniversitede görevli olan 5 öğretim elemanına gönderilerek değerlendirmeleri alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

İstenilen verilere ulaşabilmek için araştırmada belirtilen ilçelerin belediye başkanları veya belediye bünyesinde turizm konusunda yetkili olan kişilerle gerekli randevular alındıktan sonra yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek, görüşme esnasında ses kayıtları alınması ile veriler toplanmıştır. Toplanan veriler daha sonra içerik analizi yapılarak basılı materyaller haline dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler NVivo programı kullanılarak belirlenen temalara göre gerekli çözümler gerçekleştirilmiş ve bulgular şeklinde raporlaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde çalışma grubunda yer alan dört ilçenin yerel yönetimlerinin perspektifinden turizm potansiyeli ve ilçelerin turizm potansiyellerinin karşılaştırılması ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan Çaycuma, Devrek, Karadeniz Ereğli ve Merkez ilçe yerel yönetimlerinde turizm alanında görev ve sorumlulukları bulunan ve görüşme gerçekleştirilen yöneticilerin adı, soyadı, çalıştıkları kurum bilgileri kişisel gizlilik açısından net bir şekilde ifade edilmeyerek, K1, K2, K3 ve K4 şeklinde kodlama yapılarak tanımlanmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin tanımlayıcı özellikleri Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılım Sağlayan Bireylerin Tanımlayıcı Özellikleri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Unvan	Yaş	Eğitim Düzeyi	Görüşme Süresi
K1	Erkek	Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü	59 yaş	Lise	60 dakika
K2	Erkek	Belediye Başkanı	57 yaş	Ön Lisans	90 dakika
K3	Erkek	Kültür ve Sosyal İşler Müdürü	54 yaş	Lisans	70 dakika
K4	Erkek	Kültür ve Sosyal İşler Müdürü	51 yaş	Lisans	40 dakika

Görüşmeye katılan yerel yönetim temsilcilerinin ilçelerinin turizm alanı ile ilgili öngördükleri SWOT analizi ile ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Çaycuma İlçesinin Yerel Yönetimi Tarafından Turizm ile İlgili SWOT Analizi: İlçenin turizm açısından en zayıf yönünün, konaklama imkanlarının kısıtlılığı ve turizm alanında çalıştırılabilecek nitelikli personel yetersizliği olduğu, en güçlü yönünün ise endüstriyel miras, tarihi birikim ve kültürel dokunun zengin olması ve bu özellikler ile ilçede turizmin canlandırabileceği böylece ilçeye değer katılabileceği görüşünün hakim olması; fırsat olarak da ilçenin, Amasra, Safranbolu destinasyonuna yakın konumda bulunması, bu turistik destinasyonları ziyaret etmek amacıyla gelenlerin doğru stratejilerle ilçeye çekilebileceği ifade edilmiştir.

Devrek İlçesinin Yerel Yönetim Tarafından Turizm ile İlgili SWOT Analizi: İlçe yerel yönetimine göre ilçenin turizm açısından en güçlü yönleri doğa turizm potansiyelinin yüksek olması, Devrek'te baston kültürünün bulunması, en zayıf yönlerinin, ilçenin merkezi yönetim ve diğer paydaşlarla ortak çalışma ve işbirliği gerçekleştirilememesi ile potansiyelin etkin olarak kullanılamaması, konaklamalı turizm faaliyetleri imkanının yeterli olmaması, tehdit olarak ilçenin fiziki alan açısından genişleyerek büyümesinin elverişli olmaması görülürken, fırsat olarak ise turizm açısından bölgenin en yoğun destinasyonları olan Amasra ve Safranbolu'ya seyahat eden turistler ile günübirlikçilerin ulaşım yolu üzerinde yer alması şeklinde yorumlanmıştır. Bu grupların ilçeye çekilebilmesi, ilçe içinde vakit geçirmelerinin sağlanması ilçe için güzel bir fırsat olarak ifade edilmiştir.

Karadeniz Ereğli İlçesinin Yerel Yönetimi Tarafından Turizm ile İlgili SWOT Analizi: Karadeniz Ereğli yerel yönetimi açısından ilçenin turizm alanında en güçlü yanları, ilçenin denize kıyısının olması, doğal plajlarının bulunması, 2 mavi bayraklı plaja sahip olması, tarihi ve kültürel birikiminden dolayı kültür ve inanç turizmine uygun altyapısının bulunması, ilçede sürdürülebilir şekilde sportif, sanatsal, kültürel etkinliklerin yapılması ve bu etkinliklere katılımın yoğun olarak gerçekleşmesi olarak ifade edilmektedir. İlçenin zayıf yanları ise ilçede yeteri kadar kaliteli konaklama işletmelerinin bulunmaması, gelen ziyaretçilerin daha çok günübirlik ilçeyi ziyaret edip dönmeleri, ilçe esnafının ve iş insanlarının turizmde

ve turizm ile ilgili yatırımlara ilgi göstermemeleri olarak açıklanmıştır. İlçe için tehdit olarak gözüken durum; özellikle ilçenin turizmden daha çok, ağır sanayi ile anılması ve turizmin arka planda kalması şeklinde yorumlanmıştır. İlçe için fırsat ise yerel yönetimin özellikle turizm alanına ağırlık vermesi, turizm ile ilgili altyapıyı güçlendirmesi ve orta-uzun vadede turizm planlaması ile turizm hedeflerine ulaşabilme imkânı olması olarak vurgulanmıştır.

Zonguldak Merkez İlçesinin Yerel Yönetim Tarafından Turizm ile İlgili SWOT Analizi: Merkez ilçe yerel yönetimine göre ilçenin en güçlü yönleri köklü bir endüstriyel mirasa sahip olması, doğa ve deniz turizminin bir arada olması, en zayıf yönleri ise konaklama, yeme-içme alanlarının kısıtlılığı, turizm altyapısının yetersiz olması, sanayinin turizmin önüne geçmiş olması, yerel halkın endüstriyel miras turizm hareketlerini benimsememiş ve bu turizm türüne sahip çıkmaması, tehdit olarak ilçenin sürekli hızlı bir şekilde dışarıya göç vermesi, fırsat olarak da Amasra ve Safranbolu gibi yüksek turizm potansiyeline sahip destinasyonların bölgede yer alması ve Zonguldak merkezin de bu destinasyonlarla birlikte tur paketine dahil edilebilme olasılığının olması şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 2. Yerel Yönetimlerin İlçelerinin Turizm Alanı ile İlgili Öngördükleri SWOT Analizi ile İlgili Bilgiler

	Çaycuma	Devrek	Kdz. Ereğli	Zonguldak Merkez
Güçlü Yönleri	Endüstriyel miras, tarihi birikim ve kültürel dokunun zengin olmasının ilçede turizmi canlandırabileceği ve ilçeye değer katabileceği görüşünün hâkim olması	Doğa turizm potansiyelinin yüksek olması, Devrek baston kültürünün bulunması,	İlçenin denize kıyısının olması, İki adet mavi bayraklı plaja sahip olması, Tarihi ve kültürel birikiminden dolayı kültür ve inanç turizmüne uygun altyapısının bulunması, İlçede sürdürülebilir şekilde sportif, sanatsal, kültürel etkinliklerin yapılması ve bu etkinliklere katılımın yoğun olarak gerçekleşmesi,	İlçenin köklü bir endüstriyel mirasa sahip olması, Doğa ve deniz turizminin bir arada olması
Zayıf Yönleri	Konaklama imkanlarının kısıtlılığı, Turizmde çalıştırılabilecek nitelikli personel yetersizliği,	Merkezi yönetim ve diğer paydaşlarla ortak çalışma ve iş birliği gerçekleştirilememesi, İlçenin turizm potansiyelinin etkin olarak değerlendirilememesi Konaklamalı turizm faaliyetleri imkanının yeterli olmaması,	İlçede kaliteli konaklama işletmelerinin bulunmaması, Gelen ziyaretçilerin daha çok günü birlik ilçeyi ziyaret edip dönmeleri, İlçe esnafının ve iş insanlarının turizme ve turizm ile ilgili yatırımlara ilgi göstermemeleri,	Konaklama, yeme-içme alanlarının kısıtlılığı, Turizm altyapısının yetersiz olması, Sanayinin turizmin önüne geçmiş olması, Yerel halkın endüstriyel miras turizm hareketlerini benimsememiş ve bu turizm türüne sahip çıkmaması,
Fırsatlar	İlçenin Amasra, Safranbolu destinasyonuna yakın konumda ve karayolu güzergahında bulunması, Bu turistik destinasyonları ziyaret edenlerin doğru stratejilerle ilçeyi de ziyaret etmelerini sağlama imkanının olması,	İlçenin Amasra ve Safranbolu'ya seyahat eden turistler ile günü birlikçilerin ulaşım yolu üzerinde yer alması, Bu grupların ilçeye çekilebilmesi, İlçe içinde vakit geçirmelerinin sağlanması,	Yerel yönetimin özellikle turizm alanına ağırlık vermesi, Yerel yönetimin turizm ile ilgili altyapıyı güçlendirmesi ve orta-uzun vadede turizm planlaması ile turizm hedeflerine ulaşabilme imkânı olması,	Amasra ve Safranbolu gibi yüksek değerlere sahip destinasyonların yer alması, Merkezin de bu destinasyonlarla birlikte tur paketine dahil edilebilme olanağının olması,
Tehditler	Filyos Vadi projesinin turizm faaliyetlerinin yapılmasını engelleme tehlikesi,	İlçenin fiziki alan açısından genişleyerek büyümesinin elverişli olmaması	İlçenin turizmden daha çok, ağır sanayi ile anılması ve turizmin arka planda kalması,	İlçenin sürekli hızlı bir şekilde dışarıya göç vermesi,

Görüşmeye katılan yerel yönetim temsilcilerinin ilçelerinin turizm potansiyelleri ile ilgili görüş ve düşüncelerine ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Çaycuma İlçesinin Turizm Potansiyeli: Yapılan görüşmeler neticesinde, Çaycuma ilçesinin Zonguldak ilçeleri içerisinde önemli turizm merkezlerinden biri olmaya aday olduğu, destinasyon oluşturabilecek kadar zengin kültür varlığına ve doğal güzelliklere sahip olan bir ilçe olduğu ifade edilmiştir. Özellikle ilçenin tarihi birikimi ve kentsel altyapısının uygunluğu turizm açısından ilçenin cezbedici unsur olarak görülebileceği belirtilmiştir. Bölgede Amasra ilçesinden sonra en değerli turizm alanı olabilecek potansiyele sahip yerin Filyos beldesi olduğu, bu beldenin Çaycuma sınırları içerisinde yer almasının Çaycuma geneline büyük katma değer sağladığı ifade edilmiştir. Özellikle yaz aylarında Filyos beldesine doğal plajı için yakın çevrede yaşayanların ilgisinin yoğun olmasının Çaycuma ilçesinin turizm açısından değerini artırdığı belirtilmiştir. 2008-2011 yılları arasında Ereğli Müzesi tarafından gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda Çaycuma ilçesi Kadioğlu Köyü'nde Roma dönemine ait olduğu tespit edilen Kadioğlu Mozaiklerinin bulunmasının ve doğru planlama ve uygulamalar ile ziyarete açılmasının ilçenin turizm faaliyetlerini artırıcı etkisi olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca Filyos-Çaycuma arasında keşfedilen antik su yolunun ziyarete açılması, ilçeye gününbirlik ziyaretlerin ötesinde önemli bir turizm hareketi oluşturabilecek potansiyelin olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında ilçe sınırları içerisinde Çayırköy Mağarası'nın bulunması mağara turizmi açısından önem arz etmektedir. Bu mağarada yapılan zoolojik araştırmalar neticesinde 7 tür yarası kolonisinin yaşadığı tespit edilmiştir. Mağaradaki yarası türlerinin çok olmasının sebebi; bu alanın özgün bir ekosisteme sahip olmasından kaynaklandığı ve bu nitelik mağaraya Dünya'da örneği az bulunan mağara türü özelliği kattığı ifade edilmiştir. Bu bölgede yer alan diğer bir mağara Sofular Mağarasıdır. Bu mağara, yabancı araştırmacılar tarafından dünya fiziki oluşum ve gelişim süreçleri açısından incelenmiş ve incelemeye dair kayıtlarının tutulduğu örnek mağaralardan biri olarak bilindiği vurgulanmıştır. İlçedeki bu mağaraların mağara turizmi için kullanılabilecek alanlar olabileceği belirtilmiştir.

Devrek İlçesinin Turizm Potansiyeli: Devrek yerel yönetimi ile yapılan görüşme sonucunda Devrek'te en büyük turizm potansiyelinin ilçede doğal güzelliklerin yoğun olmasından dolayı doğa turizmi faaliyetleri üzerine olduğu ifade edilmiştir. İlçenin; Yedigöller Milli Parkı'na yakın ve karayolu ulaşımının olması, av turizmine uygun alanlara sahip olması, Dirgine-Devrek arasında debisi yüksek çayın bulunması ve bu çayın rafting sporuna elverişli olması, Eğerci mevkiinde turizme uygun yaylaların yer alması, özellikle bazı köylerde turizm açısından çekicilik unsuru yüksek şelalelerin bulunması, doğada özellikle yürüyüş (trekking) ve bisiklet sürüşleri için uygun güzergahların bulunması, ilçenin dağlık alanların içinde yer almasına bağlı olarak yamaç paraşütüne elverişli olması ve uçuş denemelerinin yapılması, kamp ve karavan turizmi için uygun alan potansiyeline sahip olması gibi imkanların bulunması ilçeyi daha çok eko turizm ve macera turizmi ile doğa turizmi üzerinde odaklandığı vurgulanmıştır. Ayrıca ilçede zengin mutfak kültürünün bulunması, endemik bitki çeşitliliğinin ve yabancı mantarların çok olması, en çok coğrafi işaretli gastronomik ürünlerin ilçeye ait olması ilçenin gastronomi turizmi açısından da potansiyel taşıdığı şeklinde açıklanmıştır. İlçenin belli bölgelerinde yer alan Safranbolu destinasyonundaki evlere benzer yapıda olan eski döneme ait korunması gereken taşınmaz kültür varlıklarının bulunması (Devrek evleri), unutulmaya yüz tutmuş meslek kollarından olan bastonculuk, semercilik, sepetçilik, kalaycılık gibi mesleklerin özünü bozmadan ilçede hala icra edilmesinden dolayı ilçenin kültür turizmi açısından da zengin olduğunun göstergesi olarak ifade edilmiştir.

Karadeniz Ereğli İlçesinin Turizm Potansiyeli: Ereğli yerel yönetimine göre ilçenin arkeolojik kazılardan yola çıkarak tarihi 4.000 yıl öncesine dayandırılmaktadır. Yerleşim yeri olarak çok eski dönemlerde balıkçı ve liman kasabası olarak kurulduğu, tarihinin eskilere dayanmasından dolayı sit alanlarının çok fazla olduğu ve bu alanlarda çok kıymetli tarihi kale, sur, kilise, su kemeri, deniz feneri gibi yapılaşmaların yer aldığı ifade edilmiştir. Özellikle bu sebepten ötürü ilçenin kültür turizmi açısından potansiyelinin yüksek olduğu vurgulanmıştır. İlçenin tarihi varlıklarını sergilemek ve tanıtmak için ilçede 4 adet müzenin yer aldığı, bu müzelerde 3 binin üzerinde arkeolojik eserin sergilendiği, bu müzelerden

birinin de 2014 yılında belediyenin kurduğu kent müzesi olduğu ifade edilmiştir. İlçenin kültür turizminden ayrı olarak inanç turizmi konusunda da oldukça önemli değerlere sahip olduğu, ilçede yer alan Cehennemagzı mağarasının Hz. İsa'nın havarileri tarafından ibadethane olarak kullanıldığı, bu yüzden yabancı turistler için çekici özelliği bulunduğu vurgulanmıştır. Ayrıca ilçede eski dönemde kullanılan kiliselerin hala fiziksel olarak varlıklarını sürdürmesinden dolayı bu ibadethanelerin inanç turizmi faaliyetlerini artırmada büyük etkiye sahip olduğu söylenmiştir. Bunun yanında ilçede bulunan Heraklia antik kenti de inanç turizmi için değerlendirilebilecek alanlar içerisinde görülmektedir. İlçenin deniz kıyısında olması, doğal plajlarının yer almasının özellikle kıyı turizmi faaliyetleri için önem arz ettiği, ilçede yer alan denizin sörf, kano, su motorları, su altı dalışı gibi sporlara müsait olmasının da ilçede deniz sporları turizminin de gerçekleşebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca ilçede liman olmasının avantajı olarak tur şirketlerine ait Cruise yolcu gemilerinin ilçeyi turistik amaçla ziyaret etmeleri için olanak sağlayabilecek potansiyelde olduğu söylenmiştir. İlçenin doğal güzellikler açısından şelaleler, mesire alanları barındırdığı, bu alanlarda trekking ve bisiklet parkurlarının bulunduğu, Cehennemagzı, Herkül, Ayazma, İnönü mağaralarının bulunmasının mağara turizmi için de ilçeye ziyaretçi çekebileceği ifade edilmiştir. Bunun yanında ilçenin coğrafi işaretli ürünleri ile yöresel ürünlerinin de fazla sayıda olmasının ilçeyi ziyaret edenler için bir çekicilik unsuru olduğu vurgulanmıştır. İlçede her yıl yapılan Uluslararası Sevgi, Barış ve Dostluk Festivali, Hamsi Festivali, Uluslararası Açık Su Yüzme Festivali, Yelkenli Yat Rallisi Şampiyonası gibi sportif, kültürel, sanatsal, gastronomik temalı etkinlikler ile ilçenin turizm ve tanıtım faaliyetlerinin her geçen yıl artırıldığı ifade edilmiştir.

Zonguldak Merkez İlçesinin Turizm Potansiyeli: Zonguldak merkez yerel yönetimine göre ilçenin turizm alanında en büyük potansiyeli Türkiye'nin geçmişte endüstri alanında lokomotif olması nedeniyle dolayı endüstriyel miras ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Taş kömüründen dolayı önceden kurulan işletme, fabrika, lojman, sosyal tesis gibi günümüzde âtıl duruma düşen yapıların endüstri mirasının önemli örnekleri olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında Türkiye'nin ilk ve tek maden müzesi olan Zonguldak merkezde bulunan müzenin de kömür-şehir ilişkisini ele alarak merkez ilçe için en önemli endüstriyel miras turizm ürünü olduğu bildirilmiştir. Birçok arkeolojik alan barındırmasından dolayı merkez ilçenin tarihi bir dokuya sahip olduğu, kültür turizmi potansiyeli de bulunduğu belirtilmiştir. Özellikle doğal güzelliklerinin yoğunluğundan ötürü tabiat parkları (Zonguldak Kent Ormanı, İncivez Çamlığı Tabiat Parkı), mesire alanları, yürüyüş rotaları, mağara turizmi (Gökgöl, İnağzı, İlıksu, Sofular, Erçek Mağaraları), şelale turizmi (Harmankaya, Değirmenagzı Şelaleleri) gibi turizm türlerinde de zenginliklerin bulunduğu söylenmiştir. Ayrıca jeolojik yapıların yoğun olmasından dolayı jeopark alanlarının bulunduğu ve jeoturizm potansiyelinin de yüksek olduğu bildirilmiştir. Kıyı turizmi konusunda birkaç plajın yer aldığını ve özellikle yerel halkın bu alanları kullanmayı tercih ettikleri ifade edilmiştir. Ayrıca su altı dünyasına ait varlıklarını görmek, fotoğraflamak için su altı dalış turizminin de gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Kongre turizmi konusunda ise merkezin henüz gelişme aşamasında olduğu ve bu potansiyelin değerlendirilmesi durumunda bölgenin kongre turizminden alacağı payın artış göstereceği ifade edilmiştir. Merkez ilçesine yakın mesafede bulunan İlıksu, Karaçayır ve Kokaksu termal kaplıca suları bulunmasına ve termal turizm potansiyeline sahip olmasına rağmen bu konuda herhangi bir tesisleşme çalışmasının olmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında merkezde eğlence turizmi potansiyeli olduğu, merkez yerel yönetimi tarafından vurgulanmıştır.

Çalışmada yerel yönetimlerin perspektifinden ilçelerin mevcut alternatif turizm türlerinin karşılaştırmasına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Çaycuma, Devrek, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez İlçe Yerel Yönetimlerinde Görev Alan Araştırmaya Katılan İlçe Turizmi Konusunda Yetki ve Sorumlulukları Bulunan Yöneticilerin

Perspektifinden Turizm Türlerine Göre Turizm Potansiyellerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular
(Ziyaretçi Amaçlarına Göre Turizm Çeşitleri)

		Çaycuma	Devrek	Kdz. Ereğli	Zonguldak Merkez
Kaynak Temelli Turizm Çeşitleri	Yürüyüş Turizmi	Var	Var	Var	Yok
	Manzara Turizmi	Var	Var	Var	Yok
Sağlık Temelli Turizm Çeşitleri	Kaplıca Turizmi (Termal)	Yok	Yok	Yok	Var
Deniz Temelli Turizm Çeşitleri	Plaj Turizmi	Var	Yok	Var	Var
	Kruvaziyer Turizmi	Yok	Yok	Var	Yok
	Dalış Turizmi	Yok	Yok	Var	Var
	Su Sporları Turizmi	Var	Yok	Var	Yok
İş Temelli Turizm Çeşitleri	Kongre Turizmi	Yok	Yok	Yok	Var
Yeme-İçme Temelli Turizm Çeşitleri	Gastronomi Turizmi	Var	Var	Var	Yok
Etkinlik Temelli Turizm Çeşitleri	Festival Turizmi	Var	Var	Var	Yok
Eğlence Temelli Turizm Çeşitleri	Macera Turizmi	Var	Var	Var	Yok
	Yamaç Paraşütü Turizmi	Yok	Var	Var	Yok
	Olta Balıkçılığı Turizmi	Var	Var	Var	Var
	Bisiklet Turizmi	Var	Var	Var	Yok
	Akarsu Turizmi	Var	Var	Yok	Yok
Doğa Temelli Turizm Çeşitleri	Kırsal Turizm	Var	Var	Var	Yok
	Ekoturizm	Var	Var	Var	Yok
	Dağ Turizmi	Var	Var	Yok	Yok
	Tarım Turizmi	Var	Yok	Yok	Yok
	Av Turizmi	Var	Var	Yok	Yok
	Kamp Turizmi	Var	Var	Var	Yok
	Jeoturizm	Yok	Yok	Yok	Var
	Yayla Turizmi	Yok	Var	Yok	Yok
	Şelale Turizmi	Yok	Var	Var	Var
	Rafting Turizmi	Yok	Var	Yok	Yok
	Mağara Turizmi	Yok	Yok	Var	Var
Miras Temelli Turizm Çeşitleri	Endüstriyel Miras Turizmi	Yok	Yok	Yok	Var
	Arkeolojik Turizm	Var	Yok	Var	Yok
	Milli Park Turizmi	Yok	Yok	Var	Var
Kültür Temelli Turizm Çeşitleri	Kültürel Miras Turizmi	Var	Var	Var	Yok
	İnanç Turizmi	Yok	Yok	Var	Yok
	Sanat Turizmi	Yok	Yok	Var	Yok
	Müze Turizmi	Yok	Var	Var	Var
Toplam Potansiyel Turizm Çeşidi Sayısı		18	19	23	11

Tablo 3'te ilçe yerel yönetimlerinde ilçe turizmi konusunda yetki ve sorumlulukları bulunan yöneticilerin görüşlerine göre ilçelerin turizm potansiyellerinin karşılaştırması incelendiğinde; turizm türleri sayısı açısından en fazla turizm potansiyeli Karadeniz Ereğli ilçesinde yer alırken, en az turizm potansiyelinin ise Zonguldak Merkez ilçesinde bulunduğu saptanmıştır. Çaycuma ilçesinin yerel

yönetime göre kaynak temelli turizm çeşitleri, eğlence ve doğa temelli turizm çeşitleri açısından turizm potansiyelinin yüksek olduğu ifade edilirken, Devrek ilçesinin yerel yönetimine göre kaynak temelli, eğlence temelli, doğa temelli, yiyecek içecek temelli turizm çeşitleri potansiyelinin daha yüksek olduğu, Karadeniz Ereğli ilçesinin yerel yönetimine göre kaynak temelli, deniz temelli, yiyecek-içecek temelli, etkinlik temelli, eğlence temelli, miras temelli ve kültür temelli turizm çeşitleri potansiyelinin fazla olduğu, Zonguldak Merkez ilçesi yerel yönetimine göre ise sağlık temelli ve miras temelli turizm çeşitleri potansiyelinin yüksek olduğu bulunmuştur.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye gerek tarihi gerek doğal güzellikleri gerekse de kültürel mirası ile yüksek turizm potansiyeli olan bir ülke konumundadır. Turizm sektör anlamında tek başına değerlendirilmemeli, yaratmış olduğu istihdam ve zincirleme sektörlerle faydaları ile yekûn değerlendirilmelidir. Yerel yönetimler, turizm faaliyetinin hayata geçirildiği bölge anlamında bakıldığında turizm faaliyetlerini destekleme/desteklememe hususunda önem arz etmektedir. Turizm potansiyeli yüksek olan coğrafyalarda turizm, yerel yönetimler vasıtası ile yerel ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu nedenle turizm ile ilgili yerel yönetimlerin önemli görevleri bulunmaktadır.

Yerel yönetimler, kuruluş itibari ile hizmet üreten birimler olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde turizm sektörü önemli bir hizmet arzı üretmiş ve bu durum taleplerin artması biçiminde tezahür etmiştir. Yerel yönetimlerin turizm sektörüne bakış açısı sektörün gelişmesi noktasında önemlidir. Bu çalışmada yerel yönetimler perspektifinden Zonguldak'ın seçilmiş ilçelerinin alternatif turizm potansiyellerinin ve SWOT analizleri yapılarak ilçeler arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda örnek bölge olarak seçilen Zonguldak ilinin; Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli ve Zonguldak Merkez ilçe belediyelerinin alternatif turizm potansiyellerinin tespit edilmesi ve 2023 Türkiye Turizm Stratejisi kriterlerine göre ilçeler arası karşılaştırma yapılması ve her ilçenin SWOT analizlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece bu çalışma, Zonguldak'ın seçilmiş ilçelerine yönelik turizm ile ilgili mevcut durum ortaya konularak hem turizm potansiyelinin geliştirilmesi hem de oluşturulabilecek yeni turizm çeşitleri açısından sorumlu olan birimlere öneri geliştirici bir özellik taşımaktadır.

Zonguldak ilçe yerel yönetimlerin perspektifinden turizm alanı ile ilgili öngördükleri SWOT analizi sonuçlarına göre; Çaycuma ilçesinin kültürel ve endüstriyel miras potansiyelinin turistik faaliyetleri artırabileceği, Amasra destinasyonuna gidenlerin ilçe güzergahından geçtiği için alternatif turizm alanlarının aktif olması halinde ilçenin turistik çekiciliğinin artırılacağı, konaklama kısıtlılığı ve nitelikli personel yetersizliğinin bulunmasının turizm faaliyetlerini olumsuz etkilediği ve ayrıca Filyos Vadi projesinin turizm faaliyetlerinin yapılmasını engelleme tehlikesi bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Devrek ilçesinin doğa turizm potansiyelinin yüksek olduğu, ilçeye ait coğrafi işaretli ürünlerin fazlalığının bir avantaj sayılabileceği, ancak merkezi yönetim ve dış paydaşlar ile etkin iş birliği yapılmamasının turizmi olumsuz etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Kdz. Ereğli ilçesi için kıyı turizmi açısından imkanların fazla olması, kültürel ve sportif faaliyetlerinin ilçede yoğun olarak gerçekleştirilmesi, tarihi ve kültürel birikiminden dolayı kültür ve inanç turizmi altyapısının olmasının avantaj sayılabileceği, ancak ilçede konaklama işletmelerinin yetersiz kalması ve ilçe esnafının turizme ilgi göstermemelerinin dezavantaj olduğu ifade edilebilir. Zonguldak Merkez ilçesinin köklü bir endüstriyel mirasa sahip olmasının, doğa ve deniz turizminin bir arada olmasının ilçenin turizm faaliyetlerini artırabileceği, ancak sanayinin turizmin önüne geçmiş olmasından dolayı turizm potansiyelinin değerlendirilemediği sonucuna varılmıştır.

Zonguldak ilçe yerel yönetimlerin perspektifinden turizm potansiyellerinin karşılaştırılması sonucuna göre; turizm potansiyeli en yüksek ilçenin Kdz. Ereğli, en düşük ilçenin ise Zonguldak Merkez olduğu sonucuna varılmıştır. Çaycuma ilçesinin kaynak temelli turizm çeşitleri, eğlence ve doğa temelli turizm çeşitleri; Devrek ilçesinin kaynak temelli, eğlence temelli, doğa temelli, yiyecek içecek temelli turizm

çeşitleri; Karadeniz Ereğli kaynak temelli, deniz temelli, yiyecek-içecek temelli, etkinlik temelli, eğlence temelli, miras temelli ve kültür temelli turizm çeşitleri; Zonguldak Merkez ilçesinin ise sağlık temelli ve miras temelli turizm çeşitleri potansiyelinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çakmak'ın (2020) Karadeniz Ereğli ilçesinin turizm potansiyelini değerlendirdiği çalışmada, ilçe, sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginlikler ile önemli bir turistik merkez olma potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, çalışmada, mevcut potansiyelin tam olarak değerlendirilemediği ve rekabet avantajlarının yeterince kullanılamaması sonucunda Ereğli'nin turizmde beklenen gelişmeyi gösteremediği vurgulanmaktadır. Öztekin'in (2021) Zonguldak ilinin eko turizm potansiyelini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada Zonguldak ilinin eko turizm açısından önemli doğal ve tarihi kaynaklara sahip olduğu ancak planlı bir şekilde potansiyelin kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada Zonguldak ilindeki yetersiz konaklama tesis durumunun olması, sahip olunan doğal güzelliklerin yeterli tanıtımının yapılmaması ve bazı tarihi alanlardaki bakımsızlıklar, ilin eko turizm bakımından zayıf yönleri olarak vurgulanmıştır. Köşker ve Özbey (2022) Zonguldak ili endüstriyel miras turizmi potansiyelinin SWOT analizini ortaya çıkarmak için yaptıkları çalışmada, Zonguldak'ta endüstriyel miras turizmine konu olabilecek çok fazla arz kaynağı olduğunu, ancak ilde endüstriyel miras turizmi bilincinin yetersiz olduğunu ve bu yüzden potansiyelin değerlendirilemediğini ifade etmişlerdir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te Türkiye'nin kıyı turizmi yanı sıra alternatif turizm türleri açısından eşsiz imkanlara sahip olduğu ve bu potansiyelin rasyonel anlamda kullanılmadığı ifade edilmiş, bu çalışma ile ülkede olduğu gibi Zonguldak ilçelerinin de bu durumu yaşadıkları açıkça ortaya çıkmıştır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ten yola çıkarak bu çalışma sonucu verilebilecek teorik ve pratik öneriler şunlardır:

- Ekonomik kalkınmayı teşvik eden, fiziksel olarak uygulanabilir, topluma odaklı ve sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyen bir planlama stratejisi geliştirilmelidir. Bu bağlamda, ilçe bazında sorun odaklı planlama anlayışından ziyade bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir. Mülkiyet, altyapı ve çevre gibi temel konularda çözüm önerileri sunulmalı ve sistematik bir yapılandırma sağlanmalıdır.
- Turizm yatırım projelerini uygulanabilir kılmak için gerçekleştirilen teşviklerden ilçe yerel yönetimlerinin faydalanması ve ilgili kuruluşları faydalanmaları için teşvik etmeleri özellikle turizm tesislerinin sayı ve kapasitesini artırmaya katkı sağlayacaktır.
- İlçelerde turizm açısından toplumun farklı kesimlerine uygun kalite ve fiyatta turistik ürün alternatifleri sunulmalıdır. Böylece turizm pazarı oluşturulması sağlanarak ayrıca tarihi ve kültürel değerlerin tanınırlığı da artırılabilecektir.
- Yerel ve bölgesel ölçekte markalaşma hedeflenmeli, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin etkin ve verimli gerçekleştirilmelidir. Bu sayede zengin kültürel ve doğal değerlere sahip Zonguldak ilçeleri turistler için bir çekim noktası haline gelecektir.
- Turizm sektörünün ekonomik faydalarının yanı sıra, doğal ve kültürel çevre üzerinde potansiyel olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Özellikle doğal güzelliklerin yoğun turistik faaliyetlere maruz kalması, çevre kirliliği, doğal yaşam alanlarının tahribatı ve kaynakların aşırı tüketimi gibi sorunlara yol açabilir. Bu nedenle, sürdürülebilir turizm politikalarının benimsenmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır. Turizm faaliyetlerinin planlanması ve yönetiminde çevresel etkilerin değerlendirilmesi, koruma önlemlerinin alınması ve ziyaretçi bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, turizmin yerel kültürler üzerindeki etkilerine de dikkat edilmeli, kültürel değerlerin korunması ve sürdürülebilirliği için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu bağlamda, slow food gibi yerel ve geleneksel mutfak kültürünü destekleyen yaklaşımların turizm faaliyetlerine entegre edilmesi hem kültürel mirasın korunmasına hem de turistlere otantik deneyimler sunulmasına katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, Zonguldak ilinin dört ilçesine odaklanmıştır. Gelecek çalışmalarda, il genelindeki tüm ilçelerin turizm potansiyeli ve SWOT analizi incelenerek daha kapsamlı bir değerlendirme yapılabilir.

Ayrıca çalışma nitel bir araştırma olup, yerel yönetimlerin perspektifine dayanmaktadır. Gelecek çalışmalarda, turist sayıları, turizm gelirleri, konaklama istatistikleri gibi nicel veriler de kullanılarak daha somut sonuçlara ulaşılabilir. Çalışmada alternatif turizm potansiyeline genel bir bakış sunulmuştur. Gelecek çalışmalarda, belirli turizm türlerine (örneğin, doğa turizmi, kültür turizmi, gastronomi turizmi) odaklanılarak daha derinlemesine analizler yapılabilir. Bunun yanında gelecek çalışmalarda, Zonguldak ilçelerinde sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesine yönelik stratejiler ve politikalar üzerine odaklanılabilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın Zonguldak ilçelerinin turizm potansiyelini daha etkin bir şekilde değerlendirmesi ve sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturması yolunda önemli bir adım olabileceği söylenebilir.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: [TR] Yazar / yazarlar, kendileri ve / veya diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

[EN] The author(s) declare that they do not have a conflict of interest with themselves and/or other third parties and institutions, or if so, how this conflict of interest arose and will be resolved, and author contribution declaration forms are added to the article process files with wet signatures.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek vardır. Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 03.09.2024 tarihli ve 490699 sayılı etik kurul izni alınmış ve makale süreç dosyalarına eklenmiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: Bu çalışmanın veri toplama sürecinde katkılarından dolayı Zonguldak Belediyesi, Çaycuma Belediyesi, Devrek Belediyesi ve Karadeniz Ereğli Belediyesi'ne teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Afkhami, B. (2021). Archaeological tourism; Characteristics and functions. *Journal of Historical Archaeology and Anthropological Sciences*, 6(2):57-60.
- Altınay, M. (1996). Alternatif turizm. *TÜRSAB Dergisi*, 151(1), 60.
- Akyol, C. (2021). Alternatif turizm türlerinin destinasyonlara katkısı; Artvin ve spor turizmi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(1), 177-194.
- Arslan, N. Y., ve Akgün, Ş. (2023). *Alternatif turizm*, E. Aksoy Kendirci (Ed.) *Sağlık bilimleri alanında uluslararası araştırmalar XVII* içinde (s. 156). Eğitim Yayınevi, Ankara.
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2015). *Zonguldak turizm master planı*. (15.05.2024), https://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/turizm-master-planı_1.pdf
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2020). *Batı karadeniz kalkınma planı vizyon, strateji ve eylemler*. (15.05.2024), <https://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/bakka-2021-2025-kurumsal-stratejik-plan.pdf>
- Bayar, M. Z. (1992). *Turizme giriş*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını No:253, İstanbul.
- Belediye Kanunu. (2005). 5393 belediye kanunu. (6.06.2023), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393-20150404.pdf>.

- Bichler, B.F., ve Peters, M. (2021). Soft adventure motivation: An exploratory study of hiking tourism. *Tourism Review*, 16(2), 473-488.
- Çakmak, T. F. (2020). Profesyonel turist rehberlerinin gözünden Karadeniz Ereğli'nin turizm potansiyelinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 157-170.
- Çankaya, C. (1996). *Türk Turizm Ekonomisine Katkıları Doğrultusunda Rafting Sporü ve Turizminin Başarısı ve Geleceğinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Çavdırılı, C.M. (2019). *Alternatif turizm*. N. Kozak ve M. Kozak (Ed.), *Türkiye turizm ansiklopedisi* içinde, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Çelik, A. (2008). *Kültür turizmi çerçevesinde inanç turizmi: Diyarbakır ili örneğü*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Demirbulat, Ö.G., ve Saatci G. (2020). Endüstriyel miras turizmi üzerine Zonguldak ili özelinde bir değerlendirme. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 1(1), 35-49.
- Demirer, D., ve Hatırnaz, B. (2023). Alternatiflik mi, aşırılaşma mı? Turizm çeşitlerinin son güncel durumu. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 32-62.
- Deniz Ticaret Odası (2024). *Denizcilik sektör raporu, İstanbul*. (Erişim Tarihi: 6.11.2024) https://www.denizticaretodasi.org.tr/media/SharedDocuments/sektorraporu/2024/Denizcilik%20Sekt%C3%B6r%20Raporu%202023_web2.pdf.
- Dennison, N., ve Buttler R. (1990). Alternative forms of tourism. *International Journals of Hospitality Management*, 163(1), 120-131.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2012). Zonguldak doğa turizmi master planı 2013-2023. (Erişim Tarihi: 05.05.2024), https://www.bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/zonguldak_ili_doga_turizm_master_plani.pdf
- Doğanay, S. (2019). *Yayla turizmi*. N. Kozak ve M. Kozak (Ed.), *Türkiye turizm ansiklopedisi* içinde, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Dünya Turizm Örgütü. (1999). *Sustainable development of tourism. Guide for local authorities on developing sustainable tourism—an annotated bibliography*. (Erişim Tarihi: 03.05.2024), <http://sdt.unwto.org/en/content/publications-1>
- Düzgün, E. (2021). Pandemi sonrası yeni turist tercihi: Glamping turizmi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 145-158.
- Edwards, J., ve Llurdes, J. (1996). Mines and quarries: Industrial heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(1), 341-363.
- Fidan, F., ve Önür, S. (2021). Analysis of the industrial heritage in Zonguldak and recommendations for its reutilization. *International Journal of Conservation Science*, 12(1), 177-194.
- Fredman, P., Haukeland, J.V., Tyrvainen, L., Stensland, S., ve Wall-Reinius, S. (2021). "Nature-based Tourism in a Nordic Context", Nordic Perspectives on Nature-Based Tourism, (Fredman, P., ve Haukeland, J.V.), Edward Elgar Publishing Limited, Massachusetts.

- Garda, B., ve Temizel, M. (2016). Sürdürülebilir turizm çeşitleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 83-103.
- Güngör, Ş. (2022). Kapadokya kültür yolunun alternatif turizm rotası bağlamında değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(3), 1784-1802.
- Hacıoğlu, N., ve Avcıkurt, C. (2008). *Turistik ürün çeşitlendirmesi*. 1.Baskı, Nobel Yayınları, Ankara.
- Hahury, H. D., Saptanno, F., Batkunda, L., Louhenapessy, F. H., ve Oppier, H. (2023). Tourism development and impacts of local livelihood transition on the highlands of Mount Nona, Ambon Island. *International Journal of Professional Business Review*, 8(1), 1-17.
- Helgadóttir, G., ve Katherine, D. (2021). 20 Years of Nordic rural tourism research: A review and future research agenda. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 21(1), 60-69.
- Hu, F., Wang, Z., Sheng, G. Lia, X., Chen, C., Geng, D., Hong, X., Xu, N., Zhu, Z., Zhang, Z., Zhu, L., ve Wang, G. (2022). Impacts of National Park tourism sites: A perceptual analysis from residents of three spatial levels of local communities in Banff National Park. *Environment, Development and Sustainability*, 24(1), 3126-3145.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBB), (2020). *Dünya kentlerinden ilham veren proje uygulamaları*. SODEMSAN Yayınları.
- Janowski, I., Sarah, G., ve Anna, K. (2021). Dimensions of adventure tourism. *Tourism Management Perspectives*, 37(1), 1-11.
- Kalay, G., ve Ertürk, E. B. (2024). Zonguldak Kandilli Bölgesi endüstriyel mirasının korunması ve turizme kazandırılması bağlamında bir öneri. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 14(2), 146-165.
- Karakaş, A., Aytar, E., ve Mohamed, A. A. (2023). Bartın ili Ulus ilçesi turizm potansiyeli SWOT analizi ile belirlenmesi. 1. Bilsel Uluslararası Dünya Bilim ve Araştırma Kongresi, 24-25 Haziran 2023, İstanbul, 876-889.
- Kesgin, M., Önal, İ., Kazkondur, I., & Uysal, M. (2022). Gastro-tourism well-being: the interplays of salient and enduring determinants. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(9), 3253-3277.
- Koçak, A., ve Arun, Ö. (2013). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Kongre Uzmanı (2024, 24 Haziran). *İstanbul kongre şehirleri sıralamasında Avrupa'da 4 sıra atladi*. (Erişim Tarihi: 06.11.2024), <https://www.kongreuzmani.com/istanbul-kongre-sehirleri-siralamasinda-avrupa-da-4-sira-atladi.html>.
- Köktürk, N. (2023). Gastronomi turizminin çekiciliği ve geliştirilebilirliği: Zonguldak ilinde bir uygulama. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 11(3), 1919-1940.
- Köksalanlar, A. A. (2024). Turist rehberleri gözünden İznik turizminin SWOT analizi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(1), 187-200.
- Köşker, H., ve Özbey, Z. (2022). Zonguldak ili endüstriyel miras turizmi potansiyelinin SWOT analizi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(7), 962-977.
- Kurnaz, H. A. (2020). Bolu turizm potansiyelinin turist rehberleri açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1), 523-537.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2020). *Ağustos 2020 sınır bülteni*. (Erişim Tarihi: 18.06.2024), <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizmistatistikleri.html>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2023). *Turizm çeşitleri*. (Erişim Tarihi: 03.06.2023), <https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2024). *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ocak-Temmuz 2024 turizm istatistikleri*. (Erişim Tarihi: 26.10.2024), <https://basin.ktb.gov.tr/TR-375656/turkiyeye-gelen-ziyaretci-sayisinda-onemli-artist.html>
- Negiz, N., ve Akman, E. (2011). Yerel yönetimlerin turizme yönelik ve turizmi etkileyen hizmetleri: Olması gereken-gerçekleşen düzleminde bir değerlendirme. *I.Uluslararası IV. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu*, Isparta, 1-4 Aralık 2011.
- Ngoc, N. M., Tien, N. H., Hieu, V. M., Duc, L. D. M., ve Trang, T. T. T. (2023). Sustainable integration in Vietnam's tourism industry. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 3(1), 1-16.
- Mavuş, F. B. (2021). Erzincan ili Kemaliye (Eğin) ilçesinin somut kültürel miras değerleri. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 110-115.
- Özan, M. B., Polat, H., Gündüzalp, S., ve Yaraş, Z. (2015). Eğitim kurumlarında SWOT analizi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(1), 1-28.
- Özer, O. (2019). Türkiye'nin av turizmi potansiyeli konusunda bir değerlendirme. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(1), 71-86.
- Öztekin, E. (2021). Zonguldak ilinin ekoturizm potansiyeli ve SWOT analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26(45), 171-182.
- Özşahin, E., ve Kaymaz, Ç. K. (2015). Türkiye şelalelerinin turizm potansiyelinin coğrafi yaklaşımla incelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(2), 12-29.
- Papathanassis, A. (2017). Cruise tourism management: state of the art. *Tourism Review*, 72(1), 104-119.
- Ritchie, B. W., ve Hall, C. M. (1999). Bicycle tourism and regional development: A New Zealand case study. *Anatolia*, 10(2), 89-112.
- Rogerson, C. M., ve Jayne M. R. (2020). Camping tourism: A review of recent international scholarship. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 28(1), 349-359.
- Schroeder, T. (2004). Motivations of resource-based tourism operators in North Dakota. *The Journal of Extension*, 42(6), 115-127.
- Sezer, İ. (2022). Karadeniz'de alternatif bir turizm önerisi: Kruvaziyer turizmi. *Karadeniz Araştırmaları* 75(1), 861-908.
- Sezer, İ. (2014). "Kruvaziyer Turizmde Dikkat Çeken Bir Nokta: Kuşadası Limanı". *Eastern Geographical Review*, 32 (1), 49-78.
- Sezgin, M., ve Karaman, A. (2008). Turistik destinasyon çerçevesinde sürdürülebilir turizm yönetimi ve pazarlaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 429-438.
- Stojanovic, A. J., ve Melovic, B. (2022). National Park tourism. D.E. Buhalis (Ed.). *The encyclopedia of tourism management and marketing* içinde, Elgar Publishing, Massachusetts.

- Şahinkoç, E. M., ve Yüksel, Ö. (2020). Türkiye’de turizm çeşitlendirmesi gerekliliği ve küresel salgın sürecinde gerçekleştirilebilecek alternatif turizm türleri. *Current Debates on Social Sciences 5 Human Studies*, 16(4), 155-175.
- Şaparak, V., ve Yılmaz, V. (2023). Yerel yönetimlerde turizmin gelişimi ve kalkınma planları. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 3(2), 338-354.
- Tekeli, H. (2001). *Turizm pazarlaması ve planlaması*. 12. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Türkay, O., ve Saraç, Ö. (2019). Altyapı, üstyapı ve çevre sorunlarının turist şikayetleri kapsamında değerlendirilmesi ve yerel yönetimlerin çözüm potansiyeli: Antalya örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(Ek Sayı), 98-110.
- TÜRSAB. (2014). *Gastronomi turizmi raporu*. (Erişim Tarihi: 09.06.2024), https://www.tursab.org.tr/dosya/12302/Tursab-Gastronomi-Turizmi-Raporu_12302_3531549.Pdf
- TÜRSAB. (2013). *Kongre turizmi raporu*. (Erişim Tarihi: 15.05.2024), <http://www.tursab.org.tr/tr/seyahat-acentalari/seyahat-acentasi-arama?search=1#main-navigation>
- TÜSİAD. (2014). *Türkiye’de alternatif turizmin gelişmesine yönelik değerlendirmeler*. 1. Baskı, Sis Yayıncılık, İstanbul.
- Ulusan, Y., ve Batman, O. (2010). Alternatif turizm çeşitlerinin Konya turizmine etkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 243-260.
- URBACT. (2024). *Shops with a history*. (Erişim Tarihi: 27.10.2024), <https://urbact.eu/good-practices/shops-history>
- Uyrun, A. (2020). *Su sporları turizmi: Gelecek turizm trendleri*. Paradigma Akademisi, İstanbul.
- 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu, (2005). *Belediye kanunu*. (Erişim Tarihi: 15.04.2024), <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Xie, P. F. (2006). Developing industrial heritage tourism: A case study of the proposed Jeep Museum in Toledo, Ohio. *Tourism Management*, 27(6), 1321-1330.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H., ve Öztürk, İ. (2009). Karadeniz bölgesindeki turizm olanaklarının SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 250-269.
- Yontürk, İ., ve Çakar, K. (2023) Covid-19 salgınında turizm paydaşlarının kriz yönetim stratejisi ve acil eylem planı geliştirmesine yönelik algıları: Diyarbakır örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 12(2), 44-80.
- Zengin, B., Şen, L. M., ve Ökçüm, O. (2023). Karasu’da alternatif turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 535-553.
- Zonguldak Valiliği. (2024). *Zonguldak il brifingi*. (Erişim Tarihi: 24.10.2024), <http://www.zonguldak.gov.tr/kurumlar/zonguldak.gov.tr/planlama/Zonguldak-II-Brifingi-Subat-2024-62-sy.pdf>
- Zou, Y., Xiao, H., ve Yang, Y. (2022). Constructing identity in space and place: Semiotic and discourse analyses of museum tourism. *Tourism Management*, 93(1), 1-12.

Zywiolek, J., Matulewski, M., ve Santos, G. (2023). The kano model as a tool for assessing the quality of hunting tourism: A case from Poland. *International Journal for Quality Research*, 17(4), 1097-1112.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

In this study, alternative tourism potentials and SWOT analyzes of selected districts of Zonguldak were determined from the perspective of local governments and comparisons were made between districts. In this context, Zonguldak province was chosen as a sample region; It was aimed to determine the alternative tourism potentials of Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli and Zonguldak Central district municipalities and to make comparisons between districts according to the 2023 Turkey Tourism Strategy criteria and to reveal the SWOT analyzes of each district.

Research Questions:

What is the alternative tourism potential of Zonguldak districts from a local government perspective? What are the SWOT analyses of Zonguldak districts from a local government perspective? What is the situation when Zonguldak districts are compared in terms of alternative tourism potentials?

Literature Review:

Tourism is the temporary accommodation of people for recreation, entertainment or other reasons by going out of their places of permanent residence and meeting their needs in the regions they visit (Bayer, 1992:3). Local administrations are responsible for meeting the needs and wishes of both the visiting mass and the people of the region, and are the units that will realise the necessary and needed services. In this context, the relationship between local governments and tourism is regulated within the framework of laws, regional development plans and strategic plans as a result of the responsibilities of local governments to meet the needs of people on site (Negiz and Elvettin, 2011:775).

Among the main objectives of the Tenth Development Plan (2014-2018); diversifying and differentiating tourism products, increasing the quality of service, creating brand value and creating a sustainable activity, tourism as a sector that plays an important role in the development of the region. Within the framework of the Eleventh Development Plan, it is aimed for local administrations to diversify and develop tourism by prioritising the needs of disadvantaged regions, taking into account the changing tourist profile, and to support economic development by protecting the region while carrying out these activities (Şaprak and Yılmaz; 2023:351).

To summarise; infrastructure and environmental problems that occur in and around the regions where tourism is concentrated should be solved in cooperation with the private sector, central and local governments. In this context, in line with our study, the alternative tourism potentials of Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli and Zonguldak Central districts, which are the districts of Zonguldak, will be explored and suggestions will be made to central and local governments.

Methodology:

The population of the research consists of local governments; the sample consists of local governments of Devrek, Çaycuma, Karadeniz Ereğli and Zonguldak Central districts, which have geographically marked gastronomic products. In order to collect the data in the research, interview technique, one of the qualitative research methods, was used. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. The questions in the interview form were prepared in the light of the information obtained as a result of the literature review in order to determine the tourism potential of the districts and to create a SWOT analysis. The prepared interview questionnaire was sent to 5 experts in the field for evaluation before the interviews and their expert opinions were taken and necessary corrections were made on the questions.

In order to reach the desired data, after the necessary appointments were made with the mayors of the districts specified in the research or the people who are authorised in tourism within the municipality, face-to-face interviews were held and the data were collected by taking voice recordings during the interview. The collected data were then analysed by content analysis method and converted into printed materials and necessary analyses were carried out on the data obtained.

Results and Conclusions:

According to the results of the SWOT analysis foreseen from the perspective of the local administrations of Zonguldak districts regarding the tourism area; it was concluded that the cultural and industrial heritage potential of Çaycuma district can increase touristic activities, the touristic attractiveness of the district can be increased if alternative tourism areas are active since those travelling to Amasra destination pass through the district route, the shortage of accommodation and the lack of qualified personnel have a negative impact on tourism activities, and there is also a danger that the Filyos Valley project will prevent tourism activities from being carried out. It has been concluded that the nature tourism potential of Devrek district is high, the abundance of geographically marked products of the district can be considered an advantage, but the lack of effective cooperation with the central administration and external stakeholders has a negative impact on tourism. Kdz. It can be stated that the fact that there are many opportunities for coastal tourism for Ereğli district, cultural and sports activities are intensively carried out in the district, cultural and faith tourism infrastructure due to its historical and cultural accumulation can be considered an advantage, but the insufficiency of accommodation establishments in the district and the lack of interest in tourism by the tradesmen of the district are disadvantages. It has been concluded that the fact that Zonguldak Central district has a deep-rooted industrial heritage and the combination of nature and sea tourism can increase the tourism activities of the district, but the tourism potential cannot be evaluated due to the fact that industry has overtaken tourism.

According to the results of the comparison of tourism potentials from the perspective of local administrations in Zonguldak districts; the district with the highest tourism potential is Kdz. Ereğli and the lowest district is Zonguldak Centre. It was concluded that Çaycuma district has resource-based tourism types, recreation and nature-based tourism types; Devrek district has resource-based, recreation-based, nature-based, food and beverage-based tourism types; Karadeniz Ereğli has resource-based, sea-based, food and beverage-based, activity-based, recreation-based, entertainment-based, heritage-based and culture-based tourism types; Zonguldak Central district has high potential for health-based and heritage-based tourism types. In the Turkey Tourism Strategy 2023, it is stated that Turkey has unique opportunities in terms of alternative tourism types as well as coastal tourism and that this potential cannot be used rationally, and this study has clearly revealed that Zonguldak districts are experiencing this situation as in the country.